

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Η φορολογική νομιμότητα και το φαινόμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω των υπεράκτιων (offshore) εταιριών

ΚΟΡΕΛΗ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΙΩΑΝΝΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΚΑΦΟΥΣΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 1

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Η φορολογική νομιμότητα και το φαινόμενο της επιχειρηματικής
δραστηριότητας μέσω των υπεράκτιων (offshore) εταιριών

(υποβλήθηκε για έγκριση τον Οκτώβριο 2011)

ΚΟΡΕΛΗ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΙΩΑΝΝΑ (Α.Μ. 13804)

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΚΑΦΟΥΣΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	06
-------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	07
------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

2.1 ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	08
-------------------	----

2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	08
---------------------------------	----

2.2.1 Βασικά χαρακτηριστικά της επιχείρησης.....	10
--	----

2.3 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΜΕ ΤΟΝ

ΦΟΡΕΑ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥΣ ΜΟΡΦΗ.....	12
-------------------------------------	----

2.3.1 Νομικές μορφές επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα.....	13
---	----

2.3.2 Ατομικές Επιχειρήσεις.....	13
----------------------------------	----

2.3.3 Εταιρικές Επιχειρήσεις.....	14
-----------------------------------	----

2.3.3.1 Προσωπικές Επιχειρήσεις.....	14
--------------------------------------	----

2.3.3.1.1 Ομόρρυθμη Εταιρεία.....	15
-----------------------------------	----

2.3.3.1.2 Ετερόρρυθμη Εταιρεία.....	15
-------------------------------------	----

2.3.3.1.3 Συμπλοιοκτησία.....	16
-------------------------------	----

2.3.3.1.4 Συμμετοχική ή Αφανής Εταιρεία.....	16
--	----

2.3.3.2 Εταιρείες Κεφαλαίου (Κεφαλαιουχικές).....	16
---	----

2.3.3.2.1 Ανώνυμη Εταιρεία.....	16
---------------------------------	----

2.3.3.2.2 Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης.....	17
---	----

2.3.4 Συλλογικές Επιχειρήσεις.....	18
------------------------------------	----

2.3.4.1 Συνεταιρισμός.....	18
----------------------------	----

2.3.5 Οι Συνασπισμοί Επιχειρήσεων.....	18
--	----

2.3.6 Οι Πολυεθνικές Επιχειρήσεις.....	19
--	----

2.3.7 Ιδιαίτερος Τύπος Επιχειρήσεων.....	21
--	----

2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	22
--	----

2.4.1 Επιχειρηματίας.....	22
---------------------------	----

2.4.2 Επιχειρηματικότητα.....	23
-------------------------------	----

2.4.3 Τα Κίνητρα ης Επιχειρηματικότητας.....	24
--	----

2.4.4	Τα Χαρακτηριστικά του Επιχειρηματία.....	25
2.4.5	Οι Δραστηριότητες του Επιχειρηματία.....	26
2.4.6	Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ

3.1	ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	30
3.2	ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	30
3.2.1	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων.....	31
3.2.1.1	Υποκείμενο του Φόρου.....	31
3.2.1.2	Φορολογία του Εισοδήματος των Εταιρειών, Κοινοπραξιών και Κοινωνιών που Ασκούν Επιχείρηση ή Επαγγελμα.....	32
3.2.2	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων.....	33
3.2.2.1	Υποκείμενο του Φόρου.....	33
3.2.2.2	Υπολογισμός του Φόρου.....	34
3.3	ΟΙ ΦΟΡΟΙ.....	36
3.3.1	Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τη φορολογική βάση.....	37
3.3.2	Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τη φύση του φορολογικού. συντελεστή.....	37
3.3.2.1	Αναλογικούς.....	37
3.3.2.2	Προοδευτικούς.....	38
3.3.2.3	Αντίστροφα Προοδευτικούς.....	38
3.3.3	Ταξινόμηση των φόρων σε προσωπικούς και πραγματικούς.....	39
3.3.4	Ταξινόμηση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους.....	39
3.4.1	Άμεση Φορολογία.....	39
3.4.2	Έμμεση Φορολογία.....	40
3.4	ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.....	40
3.4.1	Φοροδιαφυγή.....	41
3.4.1.1	Φοροδιαφυγή Μέσω Offshore Εταιρειών.....	43
3.4.2	Φοροαποφυγή.....	45
3.4.3	Μετακύλιση των φόρων.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 OFFSHORE ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

4.1 ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	48
4.2 ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ.....	48
4.2.1 Ορισμός Υπεράκτιας Εταιρείας.....	50
4.2.2 Φορολογικός Παράδεισος.....	51
4.3 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	52
4.3.1 Διεθνή Υπεράκτια Χρηματοοικονομικά Κέντρα.....	53
4.4 ΛΟΓΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ (OFFSHORE) ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	54
4.4.1 Γιατί και πώς χρησιμοποιούνται τα Διεθνή Εξωχώρια (Offshore) Χρηματοοικονομικά Κέντρα.....	55
4.4.2 Μύθοι και Αλήθειες για τις Offshore Εταιρείες.....	57
4.4.2.1 Χρήση και Κατάχρηση.....	58
4.4.2.2 Τι Περιλαμβάνει η Νομοθεσία.....	58
4.4.3 Το IRS των ΗΠΑ.....	60
4.5 ΕΞΩΧΩΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	61
4.5.1 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Εξωχώριων Εταιρειών Επι Απόκτησης Ακινήτου.....	63
4.5.1.1 Πλεονεκτήματα.....	63
4.5.1.2 Μειονεκτήματα.....	64
4.5.2 Φορολογική Αντιμετώπιση Εξωχώριων Εταιρειών στην Ελλάδα.....	64
4.6 OFFSHORE ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	65
4.6.1 Ιδανικός Προορισμός για Ξέπλυμα Παράνομου Χρήματος η Ευρώπη.....	68
4.6.2 Συναγερμός για το Ξέπλυμα Παράνομου Χρήματος.....	69
4.6.3 Οι Αρμοδιότητες της Αρχής.....	71
4.6.4 Ποινικές και Διοικητικές Κυρώσεις, Κατάσχεση και Δήμευση Περιουσιακών Στοιχείων.....	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	74
---	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	75
--------------------------	-----------

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- κ.ο.κ. : και ούτω καθεξής
- κ.α. : και άλλα
- π.χ. : παραδείγματος χάρη
- Η.Π.Α. : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
- Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση
- Α.Φ.Μ. : Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
- λ.χ. : λόγου χάρη
- δηλ. : δηλαδή
- κλπ : και λοιπά
- ΣΔΟΕ : Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
- ΥΠΕΕ : Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων
- ΔΕΗ : Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
- ΕΤΑΚ : Ενιαίο Τέλος Ακινήτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας που μου ανατέθηκε από το Τμήμα Λογιστικής και συγκεκριμένα από τον κ. Καφούσια Διονύσιο, επιβλέπων καθηγητή της πτυχιακής αυτής, ανέλυσα παρακάτω τα θέματα σχετικά με την επιχειρηματική δραστηριότητα, την φορολογία των επιχειρήσεων και τις υπεράκτιες εταιρείες.

Συγκεκριμένα η πτυχιακή χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, αναφέρεται στην επιχειρηματική δραστηριότητα και αποτελείται από τρία υποκεφάλαια. Το πρώτο υποκεφάλαιο αφορά την έννοια της επιχείρησης και τα βασικά χαρακτηριστικά της, το δεύτερο αφορά τις διακρίσεις των επιχειρήσεων ανάλογα με την νομική τους μορφή και το τρίτο αφορά τις έννοιες επιχειρηματία και επιχειρηματικότητα. Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αναφέρεται στην φορολογική νομιμότητα. Ειδικότερα αποτελείται από τρία υποκεφάλαια. Στο πρώτο αναλύεται η έννοια του φορολογικού συστήματος καθώς και ο κώδικας φορολογίας των φυσικών αλλά και νομικών προσώπων, στο δεύτερο γίνεται αντιληπτή η ταξινόμηση των φόρων, στο τρίτο αναλύονται οι τρεις κυριότερες αντιδράσεις των φορολογούμενων στην επιβολή των φόρων, τη φοροδιαφυγή, την φοροαποφυγή και τη μετακύλιση φόρων. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στις Offshore δραστηριότητες και αποτελείται από πέντε υποκεφάλαια. Στο πρώτο υποκεφάλαιο αναλύονται οι όροι της υπεράκτιας εταιρείας και του φορολογικού παράδεισου, στο δεύτερο γίνεται μία ιστορική εξέλιξη και δίνεται ο ορισμός των διεθνών υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων, στο τρίτο αναφέρονται οι λόγοι δημιουργίας των εξωχώριων εταιρειών, στο τέταρτο επισημάνεται το φαινόμενο των εξωχώριων εταιρειών στην Ελλάδα και την φορολογική αντιμετώπισή τους και στο πέμπτο υποκεφάλαιο προσδιορίζεται η σχέση μεταξύ των offshore εταιρειών και της νομιμοποίησης παράνομου χρήματος.

Για την εκπόνηση αυτής της πτυχιακής εργασίας χρειάστηκε αρκετό διάστημα με ψάξιμο, διάβασμα και υπομονή. Ευχαριστώ τον καθηγητή μου και εισηγητή της πτυχιακής αυτής κ. Καφούσια Διονύσιο για τη συνεργασία του και τη βοήθεια του όποτε τη χρειαζόμουν. Επίσης, ευχαριστώ όλους όσους με βοήθησαν να βρω υλικό ώστε να το χρησιμοποιήσω για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας, η οποία ελπίζω να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες κάθε αναγνώστη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

2.1 ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός του Κεφαλαίου 2 είναι να προσδιοριστεί η έννοια της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στο πρώτο υποκεφάλαιο αναφέρεται η έννοια της επιχείρησης και τα βασικά χαρακτηριστικά της. Στο δεύτερο υποκεφάλαιο διακρίνονται οι επιχειρήσεις ανάλογα με το φορέα και την νομική τους μορφή. Οι διακρίσεις λοιπόν αυτές είναι οι Ατομικές, οι Εταιρικές, οι Συλλογικές, οι Συνασπισμοί και οι Πολυεθνικές. Επιπλέον, αναλύεται ένας ιδιαίτερος τύπος επιχείρησης η λεγόμενη offshore εταιρεία. Τέλος, στο τρίτο υποκεφάλαιο επισημάνει την έννοια του επιχειρηματία, τα χαρακτηριστικά και τις δραστηριότητές του. Καθώς επίσης και την έννοια της επιχειρηματικότητας, τα κίνητρό της και την ανάγκη της οικονομίας για ανάπτυξη.

2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Πολλοί ερευνητές και συγγραφείς έχουν κατά καιρούς προσπαθήσει, χωρίς να κατορθώσουν μέχρι σήμερα, να δώσουν έναν εννοιολογικό ορισμό που να καλύπτει πλήρως τον όρο «επιχείρηση». Ο λόγος είναι απλός: η επιχείρηση ως όρος και ιδέα είναι από μόνη της πολύπλοκη. Γίνεται δε περισσότερο δύσκολη η προσπάθεια να δοθεί ένας εννοιολογικός ορισμός της επιχείρησης, από το γεγονός ότι ο τρόπος προσέγγισης του όρου «επιχείρηση» από κάθε ερευνητή και συγγραφέα είναι διαφορετικός. Έτσι, για παράδειγμα, υπάρχουν ερευνητές και συγγραφείς που βλέπουν την επιχείρηση ως οικονομικό οργανισμό, άλλοι τη βλέπουν ως κοινωνικό οργανισμό, άλλοι πάλι που τη βλέπουν ως ανοικτό οικονομικό σύστημα του γενικότερου οικονομικού συστήματος κλπ.

Με βάση όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι η επιχείρηση είναι μία οργανωμένη προσπάθεια ανθρώπων που αποσκοπεί, με την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών της, να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της, κατά επαναλαμβανόμενο τρόπο.

2.2.1 Βασικά χαρακτηριστικά της επιχείρησης

A) Η εφαρμογή της οικονομικής αρχής. Η επιχείρηση ως οικονομικά δραστηριοποιούμενη οντότητα, ακολουθεί και εφαρμόζει την οικονομική αρχή ή, όπως αλλιώς ονομάζεται, το οικονομικό αξίωμα. Ειδικότερα, όπως και κάθε άλλος οικονομικός οργανισμός αλλά και κάθε άτομο το οποίο αναπτύσσει αποτέλεσμα με την πραγματοποίηση της μικρότερης δυνατής θυσίας. Η εφαρμογή της αρχής αυτής παρουσιάζει, όπως είναι γνωστό, δύο όψεις: εκείνη κατά την οποία είναι δεδομένα τα μέσα και επιδιώκεται η πραγματοποίηση του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος και εκείνη κατά την οποία δίνεται το αποτέλεσμα και επιδιώκεται η πραγματοποίηση του με τις μικρότερες δυνατές θυσίες.

B) Η μεγιστοποίηση του κέρδους. Δεύτερο χαρακτηριστικό της επιχείρησης αποτελεί η προσπάθεια μεγιστοποίησης του κέρδους. Κέρδος είναι το πλεόνασμα εσόδων έναντι των εξόδων ή γενικότερα, το πλεόνασμα των επιτεύξεων που προέρχονται από την επιχειρηματική δραστηριότητα, έναντι των αντίστοιχων θυσιών. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι όλοι οι οικονομικοί οργανισμοί ακολουθούν πλεονασματικό προσανατολισμό. Ακόμη και οι εξισωτικοί οργανισμοί για τους οποίους μοναδική πηγή πόρων αποτελεί ο κρατικός προϋπολογισμός, επιδιώκουν πλεόνασμα, υπό την ευρύτερη του όρου έννοια. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό αν ληφθεί υπόψη ότι και οι οργανισμοί αυτοί, πιεζόμενοι από το βάρος της κοινωνικής τους αποστολής και καθοδηγούμενοι από τους κανόνες και τις αρχές οι οποίες προσδιορίζουν και διέπουν τον κοινωφελή χαρακτήρα της λειτουργίας τους, προσπαθούν να προσφέρουν όσο το δυνατό περισσότερες και λιγότερες υπηρεσίες προς το κοινωνικό σύνολο, κατά τρόπο ώστε η αξία των υπηρεσιών αυτών, μεταφραζόμενη σε χρηματικές μονάδες, να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερη, σε σύγκριση με την αξία των πόρων που θυσιάζονται για την παραγωγή και τη διανομή τους. Η διαφορά βρίσκεται στο ότι: στους οργανισμούς αυτούς, δεν τίθεται θέμα λογιστικού προσδιορισμού του πλεονάσματος ούτε και είναι σκόπιμος ένας τέτοιος προσδιορισμός. Αντίθετα, ο λογιστικός προσδιορισμός του πλεονάσματος και γενικότερα του αποτελέσματος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων, επιβάλλεται κυρίως για λόγους διαχειριστικούς. Ένα κρατικό πανεπιστήμιο π.χ. αναμφισβήτητα επιδιώκει να προσφέρει τις περισσότερες και καλύτερες δυνατές υπηρεσίες διδασκαλίας και έρευνας, παρ' όλο ότι δεν εισπράττει αμοιβή για τις υπηρεσίες αυτές και συνεπώς δεν έχει οικονομικούς λόγους να προβαίνει σε λογιστικό προσδιορισμό

της αξίας τους, όπως θα έκανε αν ήταν εκπαιδευτικός οργανισμός κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Γ) Ο επιχειρηματικός κίνδυνος. Ο επιχειρηματικός κίνδυνος είναι η αβεβαιότητα για το αποτέλεσμα της επιχειρηματικής δράσης. Η λέξη «επιχείρηση» αυτή καθ' αυτήν, εμπεριέχει στη σημασία της το στοιχείο της αβεβαιότητας. Οι στρατιωτικές ενέργειες π.χ. οι οποίες κατά κανόνα χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, συνηθέστατα ονομάζονται επιχειρήσεις. Ως επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται πολλές φορές και προσπάθειες όπως είναι αυτή για την κατάσβεση μιας πυρκαγιάς ή τη διάσωση ενός ναυαγίου, λόγω προφανώς της αβέβαιης έκβασης του αποτελέσματος.

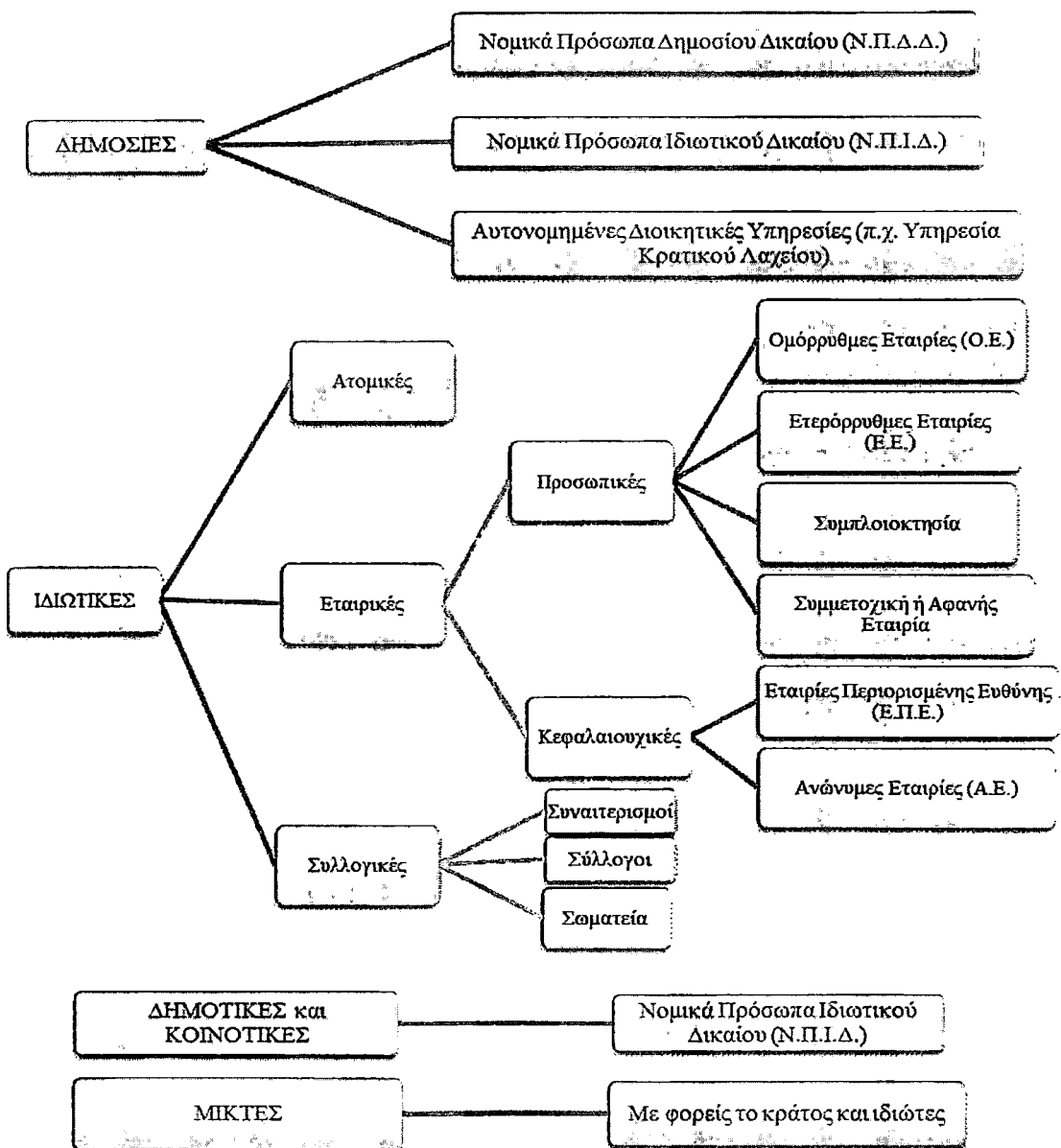
Στην προκειμένη περίπτωση, η έννοια του όρου «επιχείρηση» και η συναφής προς αυτήν αβεβαιότητα, ανταποκρίνεται στην οικονομικού περιεχομένου προσπάθεια δια της οποίας επιδιώκεται η πραγματοποίηση οικονομικών, κατά κύριο λόγο, αποτελεσμάτων. Η επιχείρηση ως οικονομική μονάδα παράγει για άγνωστους, ουσιαστικά, καταναλωτές, διατεθειμένους να αγοράσουν άγνωστες ποσότητες από τα προϊόντα της, εντός ρευστών ανταγωνιστικών συνθηκών. Με άλλα λόγια, αναπτύσσει τη δραστηριότητά της κάτω από συνθήκες πολλαπλής αβεβαιότητας, η οποία θέτει υπό αμφισβήτηση όχι μόνο την πραγματοποίηση κέρδους, αλλά και αυτή τη διατήρηση της περιουσίας που διαθέτει ο επιχειρηματίας για την αρχική της ίδρυση.

Δ) Η περιουσιακή αυτοτέλεια. Η επιχείρηση έχει στην διάθεσή της και θέτει σε κίνηση για την πραγματοποίηση των στόχων της, ορισμένες ποσότητες περιουσιακών στοιχείων όπως χρημάτων, εξοπλισμού, διαφόρων υλικών κ.ο.κ. Οι ποσότητες συγκροτούν ξεχωριστή και αυτοτελή περιουσιακή ομάδα ανεξάρτητη από την τυχόν υπάρχουσα άλλη περιουσία του φορέα.

Ε) Η οργανωτική δομή. Η ύπαρξη απλώς ή η τυχαία και μη συστηματική χρησιμοποίηση των, κατά τα παραπάνω, περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, δεν οδηγεί στην πραγματοποίηση των σκοπών της. Απαιτείται κατάστρωση, εφαρμογή και παρακολούθηση καταλλήλου οργανωτικού σχεδίου κατανομής των υλικών και των χρηματικών μέσων, μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριότητας, ανάθεσης των καθηκόντων και προσδιορισμού των ρόλων των ατόμων, καθώς και των ομάδων, στα πλαίσια της κοινής προσπάθειας. Η σημασία της οργάνωσης για την επιβίωση και την επιτυχία της επιχείρησης είναι τόσο μεγάλη ώστε μερικοί υποστηρίζουν ότι αυτή αποτελεί ένα τέταρτο συντελεστή της παραγωγής.

2.3 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΦΟΡΕΑ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥΣ ΜΟΡΦΗ

Από την ιδιότητα του φορέα και τη νομική μορφή της επιχείρησης εξαρτάται: η διάρκεια ζωής της επιχείρησης, η πιστοληπτική της ικανότητα¹, η έκταση της ευθύνης που αναλαμβάνει καθώς και ο τρόπος οργάνωσης και διοίκησης της. Παρακάτω στο σχήμα παρουσιάζονται οι διακρίσεις των επιχειρήσεων στη χώρα μας ανάλογα με το φορέα και την νομική τους μορφή. (Πηγή Α. Σταθόπουλος, Εισαγωγή στην Οικονομική και Διοικητική των επιχειρήσεων, έκδοση “Οικονομικό” σελ. 131)

¹ Ως πιστοληπτική ικανότητα, ορίζεται η ικανότητα των επιχειρήσεων να ανταποκρίνονται στις δανειακές τους υποχρεώσεις.

2.3.1 Νομικές μορφές επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα

Φορείς των επιχειρήσεων μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα . Φυσικό πρόσωπο είναι κάθε άτομο που έχει το "δικαίωμα της δικαιοπραξίας", που σύμφωνα με το άρθρο 34 του Αστικού Κώδικα είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Νομικό πρόσωπο, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Αστικού Κώδικα, είναι ένωση προσώπων για την επιδίωξη ορισμένου σκοπού. Από άποψη νομικής μορφής υπάρχουν τρεις βασικές κατηγορίες επιχειρήσεων:

- I. Οι ατομικές
- II. Οι εταιρικές και
- III. Οι συλλογικές επιχειρήσεις

2.3.2 Ατομικές Επιχειρήσεις

Φορέας της ατομικής επιχείρησης είναι μόνο ένα άτομο απασχολούμενο μόνο του ή βοηθούμενο από κάποιον αριθμό ατόμων. Οι ατομικές επιχειρήσεις είναι συνήθως μικρές επιχειρήσεις και αποτελούν την παλαιότερη μορφή επιχείρησης που πρωτοεμφανίστηκε στις μικρότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, στις βιοτεχνίες και στις μικρές μονάδες λιανικού εμπορίου.

Η συχνή εμφάνιση της ατομικής επιχείρησης οφείλεται στο γεγονός ότι στην έναρξη της δεν καθορίζεται από το νόμο κάποιο ελάχιστο ποσό κεφαλαίου, ώστε να αρχίσει κάποιος τη δραστηριότητα του. Δεν απαιτούνται ιδιαίτερες διατυπώσεις για τη λειτουργία μιας ατομικής επιχείρησης. Τα βασικότερα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έναρξη λειτουργίας μιας ατομικής επιχείρησης είναι τα εξής:

- Βεβαίωση ασφαλιστικού φορέα (ΟΑΕΕ, ΤΑΜΕΙΟ ΕΜΠΟΡΩΝ κ.λπ.)
- Βεβαίωση από επιμελητήριο (ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ κ.λπ.)
- Άδεια έναρξης επαγγέλματος από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.
- Θεώρηση βιβλίων και στοιχείων από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

Πλεονεκτήματα της ατομικής επιχείρησης θεωρούνται: η προσαρμοστικότητα που παρουσιάζει στις μεταβολές του περιβάλλοντος, η γρήγορη λήψη αποφάσεων, η προσωπική επαφή του ιδιοκτήτη με τους πελάτες του κ.α. Αντίθετα, η ατομική επιχείρηση έχει τα εξής μειονεκτήματα: δεν υπάρχει εξειδίκευση, αφού συνήθως όλες οι δραστηριότητες εκτελούνται από τον ιδιοκτήτη επιχειρηματία, τα κεφάλαια είναι συνήθως μικρά, ο χρόνος της επιχειρηματικής δραστηριότητας εξαρτάται από την ικανότητα και τη διάρκεια ζωής του ιδιοκτήτη κ.α.

2.3.3 Εταιρικές Επιχειρήσεις

Οι εταιρικές επιχειρήσεις προέρχονται από τη συνεργασία δύο ή περισσότερων ατόμων, που συνδέονται μεταξύ τους με εταιρικό δεσμό. Η συνεργασία μπορεί να οφείλεται είτε στην ανάγκη εξεύρεσης κεφαλαίων για την επιχείρηση είτε στην ανάγκη ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας είτε και στους δύο αυτούς λόγους.

Οι εταιρικές επιχειρήσεις διακρίνονται: σε εταιρείες προσωπικές και σε εταιρείες κεφαλαιουχικές.

2.3.3.1 Προσωπικές Εταιρείες

Στις προσωπικές εταιρείες η προσωπικότητα των εταιρειών έχει πρωταρχική σημασία. Η φήμη της επιχείρησης στην αγορά, η φερεγγυότητα της, καθώς επίσης η συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρείας εξαρτώνται από την προσωπικότητα των ατόμων που την απαρτίζουν. Οι προσωπικές εταιρείες, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία της χώρας μας, διακρίνονται σε: ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες, εταιρείες συμπλοιοκτησίας και σε συμμετοχικές ή αφανείς εταιρείες.

2.3.3.1.1 Ομόρρυθμη Εταιρεία – Ο.Ε.

Η ομόρρυθμη εταιρεία ιδρύεται από δύο ή περισσότερα άτομα, τα οποία συνδέονται με συγγενικό δεσμό ή με στενή γνωριμία μεταξύ τους. Σκοπός των εταίρων είναι η διενέργεια εμπορικών πράξεων κάτω από την εμπορική επωνυμία και η πραγματοποίηση κέρδους. Οι εταίροι ευθύνονται προσωπικά και απεριόριστα με όλη την περιουσία τους για όλες τις υποχρεώσεις της εταιρείας. Για τη σύστασή της απαιτείται καταστατικό και η δημοσίευσή του στο πρωτοδικείο της έδρας της. Η ζωή της είναι συνδεδεμένη με τη ζωή των εταίρων και είναι αδύνατη η προσχώρηση νέου εταίρου χωρίς την έγκριση και των υπολοίπων μελών. Στο καταστατικό αναφέρονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των εταίρων, οι λόγοι λύσεως και ο τρόπος περάτωσης των εργασιών της ομόρρυθμης εταιρείας.

Η ομόρρυθμη εταιρεία είναι πολύ διαδεδομένη μεταξύ των μικρών επιχειρήσεων.

2.3.3.1.2 Ετερόρρυθμη Εταιρεία – Ε.Ε.

Η ετερόρρυθμη εταιρεία είναι και αυτή προσωπική εταιρεία. Η βασική διαφορά από την ομόρρυθμη εταιρεία είναι ότι ένας τουλάχιστον από τους εταίρους ευθύνεται με όλη του την περιουσία, ως ομόρρυθμος εταίρος και ένας τουλάχιστον εταίρος είναι ετερόρρυθμος, δηλαδή ευθύνεται περιορισμένα και μέχρι του ποσού της εισφοράς του. Έτσι η ετερόρρυθμη εταιρεία περιλαμβάνει προσωπικά και κεφαλαιουχικά στοιχεία. Η ύπαρξη εταίρων που ευθύνονται περιορισμένα είναι ένα στοιχείο που προσεγγίζει την ετερόρρυθμη στις κεφαλαιουχικές εταιρείες. Οι ετερόρρυθμοι εταίροι δε θεωρούνται έμποροι, αλλά απλοί χρηματοδότες της εταιρείας και δεν συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων.

Για τη σύστασή απαιτείται καταστατικό και δημοσίευση του. Η διαδικασία είναι ίδια με εκείνη της ομόρρυθμης εταιρείας.

2.3.3.1.3 Συμπλοιοκτησία

Η συμπλοιοκτησία είναι ένας ιδιόρρυθμος τύπος εταιρείας, που ιδρύεται με σκοπό τη συνεκμετάλλευση ενός κοινού πλοίου. Οι δαπάνες και οι ευθύνες των συμπλοιοκτητών είναι ανάλογες με το ποσοστό συγκυριότητας επί του πλοίου.

2.3.3.1.4 Συμμετοχική ή Αφανής Εταιρεία

Η συμμετοχική ή αφανής εταιρεία διαφέρει από τους λοιπούς εταιρικούς τύπους κατά το ότι ένας μόνο από τους εταίρους, που καλείται εμφανής ή διαχειριστής, αναπτύσσει τη δραστηριότητα της εταιρείας, ενώ οι υπόλοιποι εταίροι ονομάζονται αφανείς. Η γρήγορη εκμετάλλευση ευκαιριών και η γρήγορη χωρίς ιδιαίτερες διατυπώσεις διάλυσή της είναι ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματά της.

2.3.3.2 Εταιρείες Κεφαλαίου (Κεφαλαιουχικές)

Στις κεφαλαιουχικές εταιρείες κυριαρχεί κυρίως το κεφάλαιο των εταίρων και όχι το προσωπικό στοιχείο. Στις κεφαλαιουχικές εταιρείες ανήκουν:

- A) η Ανώνυμη Εταιρεία – Α.Ε. και
- B) η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης – Ε.Π.Ε.

2.3.3.2.1 Ανώνυμη Εταιρεία – Α.Ε.

Ο θεσμός της ανώνυμης εταιρείας θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αφού με αυτόν είναι δυνατή η συγκέντρωση μεγάλων κεφαλαίων προερχομένων από οποιαδήποτε πηγή, κατηγορία αποταμιευτών ή χώρα, ενώ συγχρόνως τη διοίκηση της ανώνυμης εταιρείας αναλαμβάνουν, κατά τα τεκμήριο, ικανά στελέχη.

Για την ίδρυσή της σύμφωνα με το άρθρο 8 ν. 2190/1920 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 ν.δ. 4237/1962 και στη συνέχεια με το άρθρο 38 ν. 2065/92 απαιτείται καταστατικό που παίρνει τη μορφή συμβολαιογραφικού εγγράφου,

το οποίο εγκρίνεται από το Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας ή τη Διεύθυνση Εμπορίου και Βιομηχανίας της Νομαρχίας στην οποία ανήκει η υπό ίδρυση ανώνυμη εταιρεία. Τα καταστατικό αυτό για να έχει ισχύ πρέπει να δημοσιευθεί στο Δελτίο **Α.Ε. και Ε.Π.Ε.** της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.

Το κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας διαιρείται σε ίσα μερίδια τα οποία ονομάζονται **μετοχές**. Κάθε μέτοχος ευθύνεται μέχρι του ποσού της μετοχής του και μπορεί ελεύθερα να μεταβιβάσει τις μετοχές του σε άλλο πρόσωπο, χωρίς να επηρεάζεται η εταιρεία. Για την ίδρυση της Α.Ε. απαιτείται κεφάλαιο ορισμένου ύψους το οποίο ανέρχεται σε 60.000 ευρώ.

Πλεονέκτημα της Α.Ε. είναι η περιορισμένη ευθύνη των μετόχων για τα χρέη της εταιρείας μέχρι του ποσού της εισφοράς τους, η εύκολη μετάβαση των μετόχων, η μεγάλη πιστοληπτική της ικανότητα, η δυνατότητα στελέχωσης της εταιρείας με ικανά στελέχη κ.α. Βασικότερα μειονεκτήματα της εταιρείας αυτής θεωρούνται η αυξημένη δυσκολία για την ίδρυση της λόγω των μεγάλων διατυπώσεων, η συγκέντρωση των κεφαλαίων που απαιτούνται για την ίδρυση της, η δυσκολία προσαρμογής της στις αλλαγές του περιβάλλοντος, επειδή οι αποφάσεις δεν παίρνονται γρήγορα κ.α.

2.3.3.2.2 Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης – Ε.Π.Ε.

Ο θεσμός της Ε.Π.Ε. έχει γνωρίσει μεγάλη επιτυχία στη χώρα μας, γιατί συνδυάζει τα πλεονεκτήματα της ομόρρυθμης εταιρείας και εκείνα της ανώνυμης εταιρείας. Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης χρησιμοποιείται για δραστηριότητες μικρότερης κλίμακας από αυτές των Α.Ε.

Το κεφάλαιό της διαιρείται σε μερίδια, που αποκτούν διάφορα άτομα, τα οποία ευθύνονται αποκλειστικά και μόνο για τα μερίδια που κατέχει το καθένα. Το ιδρυτικό κεφάλαιο των Ε.Π.Ε. προσδιορίζεται από το νόμο 3190/1955, όπως αυτός τροποποιήθηκε με το ν. 2065/92 και ανέρχεται στο ποσό των 4.500 ευρώ. Για την ίδρυση της Ε.Π.Ε. απαιτείται κατάθεση του καταστατικού στο Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας και δημοσίευση περίληψής τους το **Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε.** της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως. Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης διοικείται από τη Συνέλευση των εταίρων και το διαχειριστή ή τους διαχειριστές.

2.3.4 Συλλογικές Επιχειρήσεις

Στις συλλογικές επιχειρήσεις συγκαταλέγονται οι συνεταιρισμοί, οι σύλλογοι, τα σωματεία, τα ιδρύματα κ.α. Σκοπός των συλλογικών αυτών επιχειρήσεων δεν είναι κατ' ανάγκην η εξασφάλιση κερδών, αλλά η εξυπηρέτηση γενικότερων σκοπών των μελών τους.

2.3.4.1 Συνεταιρισμός

Ο Συνεταιρισμός είναι η βασικότερη μορφή συλλογικών επιχειρήσεων. Είναι εταιρεία στην οποία τόσο ο αριθμός των συνεταίρων όσο και τα συνεταιριστικά μερίδια μπορεί να μεταβάλλονται χωρίς να διαλύεται ο συνεταιρισμός. Σκοπός του συνεταιρισμού είναι η προαγωγή των συμφερόντων καθενός από τα μέλη του, και αυτό επιτυγχάνεται με τη συνεργασία όλων των μελών του.

Για τη σύσταση του συνεταιρισμού απαιτούνται: καταστατικό που να φέρει την υπογραφή τουλάχιστον επτά μελών, έγκριση του καταστατικού από το αρμόδιο υπουργείο και καταχώρισή του στο Μητρώο Συνεταιρισμών. Οι συνηθέστεροι συνεταιρισμοί είναι: οι προμηθευτικοί, καταναλωτικοί, οικοδομικοί κ.α.

2.3.5 Οι Συνασπισμοί Επιχειρήσεων

Με την ανάπτυξη των επιχειρήσεων δημιουργήθηκαν νέες μορφές εταιρειών, που προέρχονται από τη συγκέντρωση και συγχώνευση των επιχειρήσεων. Συγκέντρωση επιχειρήσεων καλείται η τάση των επιχειρήσεων για συνένωση και διαμόρφωση μεγάλων μονάδων. Η συγκέντρωση των επιχειρήσεων περιλαμβάνει τρεις βασικές μορφές:

- 1) την **κάθετη** συγκέντρωση, όπου λαμβάνουν μέρος επιχειρήσεις που ανήκουν σε διαδοχικά στάδια της παραγωγικής διαδικασίας (π.χ. κλωστήριο, υφαντήριο, φινιριστήριο),

- 2) την **οριζόντια** συγκέντρωση, στην οποία συμμετέχουν ομοειδείς επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου, που συνεργάζονται για να μειώσουν το μεταξύ τους ανταγωνισμό και
- 3) τη **συμπληρωματική** συγκέντρωση. Κατά τη συγκέντρωση αυτή, μία από τις συνασπιζόμενες επιχειρήσεις παράγει συμπληρωματικά προϊόντα για την άλλη, π.χ., επιχείρηση που παράγει μπαταρίες συνενώνεται με μία αυτοκινητοβιομηχανία.

Οι παραπάνω συνδέσεις και συγχωνεύσεις των επιχειρήσεων αρχίζουν από την απλή προφορική συμφωνία και καταλήγουν μέχρι την πλήρη συγχώνευση τους. Οι βασικότερες μορφές ένωσης και συγχώνευσης επιχειρήσεων είναι οι παρακάτω:

α) Κονσέρν: Ένωση Αωνόμων Εταιρειών (Α.Ε.), που ανταλλάσσουν τις μετοχές τους και διατηρούν ακέραιη τη νομική τους υπόσταση. Χάνουν, όμως, σε ένα βαθμό, τη διοικητική και οικονομική τους αυτοτέλεια.

β) Κάρτελ: Πρόκειται για συμβατικές, εμφανείς ή αφανείς συνεργασίες επιχειρήσεων, που διατηρούν τη νομική, διοικητική και οικονομική τους αυτοτέλεια, με στόχο την άσκηση κοινής εμπορικής πολιτικής. Αποβλέπουν, επίσης, στην εξουδετέρωση του μεταξύ τους ανταγωνισμού.

γ) Τράστ: Επιχειρηματικές ενώσεις, που προέρχονται από την πλήρη συγχώνευση των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν στόχο την εξασφάλιση μονοπωλιακής κυριαρχίας στην αγορά

δ) Χόλντινγκ: Είναι εταιρείες των οποίων η περιουσία αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό μετοχών άλλων εταιρειών και έχουν ως σκοπό να ασκήσουν έλεγχο επί των εταιρειών αυτών.

Από την παραπάνω σύντομη ανάλυση γίνεται φανερό ότι τόσο οι διάφορες κατηγορίες και μορφές επιχειρήσεων όσο και οι ενώσεις αυτών επηρεάζουν την οργανωτική τους δομή, καθώς και τον τρόπο διοικήσεως των επιχειρήσεων.

2.3.6 Οι Πολυεθνικές Επιχειρήσεις

Πολυεθνικές ονομάζονται οι επιχειρήσεις που κατορθώνουν να έχουν μία μητρική εταιρεία σε μια χώρα και θυγατρικές σε άλλες. Η γερμανική εταιρεία SIEMENS, π.χ., έχει την έδρα της μητρικής εταιρείας στη Γερμανία και θυγατρικές

ανά τον κόσμο, όπως, π.χ. τη θυγατρική SIEMENS HELLAS στη χώρα μας. Οι βασικότεροι λόγοι που κάνουν μία μητρική εταιρεία να επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε άλλες χώρες και να ονομαστεί πολυεθνική μπορεί να είναι: η εκμετάλλευση νέων αγορών, η εκμετάλλευση των άφθονων και φθηνών πρώτων υλών, η εξασφάλιση χαμηλού κόστους παραγωγής κ.α.

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις άρχισαν να εμφανίζονται από την εποχή της αποικιοκρατίας, η μεγαλύτερη όμως ανάπτυξη τους άρχισε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με ορμητήριο τις Η.Π.Α., τις χώρες της Ε.Ε. και την Ιαπωνία.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να επεκτείνει τις δραστηριότητες της μια μητρική εταιρεία σε άλλες χώρες και αυτοί είναι:

α) Οι εξαγωγές: Υπάρχουν εταιρείες εξαγωγών σε ξένες χώρες που βοηθούν τη μητρική εταιρεία να εξάγει τα προϊόντα της σε αυτές τις χώρες. Υπάρχουν διάφορες μορφές συνεργασίας μεταξύ μιας επιχείρησης εισαγωγών και της μητρικής επιχείρησης.

β) Η αποθήκευση και η εμπορία: Η αποθήκευση και η εμπορία των προϊόντων της μητρικής εταιρείας σε μια ξένη χώρα μέσω μιας θυγατρικής εταιρείας αποτελεί την πρώτη μορφή πολυεθνικής εταιρείας.

γ) Η συναρμολόγηση ή συσκευασία: Στην περίπτωση αυτή τα εξαρτήματα και όχι τα ολοκληρωμένα προϊόντα μεταφέρονται από τις εγκαταστάσεις της μητρικής εταιρείας στις εγκαταστάσεις της θυγατρικής εταιρείας που εδρεύει σε ξένη χώρα. Η ολοκλήρωση της συναρμολόγησης γίνεται στις εγκαταστάσεις της θυγατρικής εταιρείας και στη συνέχεια προχωράει στη διάθεση των έτοιμων πλέον προϊόντων. Οι τηλεοράσεις Philips, π.χ., που πωλούνται στη χώρα μας συναρμολογούνται από τη θυγατρική εταιρεία PHILIPS HELLAS, της ολλανδικής μητρικής εταιρείας. Τα περισσότερα φάρμακα που εισάγονται συσκευάζονται στη χώρα μας.

δ) Άμεση επένδυση σε ξένη χώρα: Ο τρόπος αυτός αποτελεί την πιο προηγμένη μορφή πολυεθνικής επιχείρησης. Κατ' αυτό, τον τρόπο η εταιρεία παράγει εξ αρχής τα προϊόντα και τα διαθέτει στην αγορά όπου έχει την έδρα της ή και σε άλλες χώρες. Σήμερα πολλές αυτοκινητοβιομηχανίες χρησιμοποιούν αυτό τον τρόπο για να προωθήσουν τα προϊόντα τους.

Πολλές χώρες, και κυρίως οι υποανάπτυκτες, παρέχουν κίνητρα για την προέλευση των πολυεθνικών επιχειρήσεων, γιατί πιστεύουν ότι έτσι συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη τους. Υπάρχουν, ωστόσο, για τις φιλοξενούσες χώρες ορισμένα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που προκύπτουν από την δράση των πολυεθνικών

επιχειρήσεων. Τα βασικότερα πλεονεκτήματα από την εγκατάσταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων στις φιλοξενούσες χώρες είναι: η αύξηση της απασχόλησης, η μείωση των τιμών, η μεταφορά τεχνολογίας (know-how), αφού εφαρμόζουν νέες μεθόδους παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων. Τα πλεονεκτήματα αυτά συμβάλλουν στην οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη της φιλοξενούσας χώρας. Ως μειονεκτήματα θα μπορούσαν να αναφερθούν τα εξής: συνήθως οι πολυεθνικές επιχειρήσεις δημιουργούν μονοπωλιακές καταστάσεις στην αγορά της φιλοξενούσας χώρας, σπατάλη για κατανάλωση μη απαραίτητων καταναλωτικών προτύπων (κατανάλωση, π.χ., της Coca-Cola και όχι χυμών από φρούτα, που παράγει η χώρα μας), οι ομοειδείς επιχειρήσεις της φιλοξενούσας χώρας κλείνουν, αφού δεν μπορούν να αντέξουν τον ανταγωνισμό της πολυεθνικής επιχείρησης, λόγω των οικονομιών μεγέθους που διαθέτει.

Με βάση τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που μπορεί να προκύψουν από την δράση μιας πολυεθνικής επιχείρησης στη φιλοξενούσα χώρα, θα πρέπει να γίνεται ορθολογική εκτίμηση όλων αυτών που αναφέρθηκαν παραπάνω και μετά να αποφασίζεται η εγκατάσταση ή όχι μιας πολυεθνικής σε μια χώρα.

2.3.7 Ιδιαίτερος Τύπος Επιχείρησης

Ένας ιδιαίτερος τύπος επιχείρησης είναι η λεγόμενη offshore εταιρεία. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο ως **offshore εταιρεία** για τους σκοπούς του κώδικα φορολογίας εισοδήματος ορίζεται «η εταιρεία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης».

Οι offshore (εξωχώριες ή υπεράκτιες) εταιρείες αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Οι offshore εταιρείες γεννήθηκαν στις βρετανικές αποικίες και ανεπτύχθησαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με γρήγορους ρυθμούς. Οι offshore εταιρείες, όπως θα αναφερθούμε και στο 3^ο κεφάλαιο, ιδρύονται εκτός συνόρων, επιλέγεται ως έδρα τους μια χώρα με ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, αλλά δραστηριοποιούνται και χρηματοδοτούνται από πηγές εκτός της χώρας ιδρύσεώς τους (δηλαδή σε άλλη χώρα είναι η καταστατική τους έδρα και σε άλλη η πραγματική).

2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο όρος επιχειρηματίας (entrepreneur) συνήθως χρησιμοποιείται για να αναφερθούμε σ' ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων, από το μικρό επιχειρηματία της γειτονιάς που έχει ένα μανάβικο ή ένα καθαριστήριο μέχρι τον ιδιοκτήτη μιας πολύ μεγάλης επιχείρησης όπως π.χ. της τσιμεντοβιομηχανίας TITAN ή ενός διωλιστηρίου ή παλαιότερα της Ολυμπιακής Αεροπορίας του Ωνάση, της Εμπορικής Τράπεζας του Ανδρεάδη κ.α.. Επιπλέον, ο όρος επιχειρηματίας χρησιμοποιείται χωρίς διάκριση για το αν αυτό το άτομο ίδρυσε ή απλά κληρονόμησε την επιχείρηση και για το αν απλά επιβιώνει με την επιχείρηση αυτή ή αν επιτυγχάνει την ανάπτυξη της επιχείρησής του. Η ιδιότητα λοιπόν του επιχειρηματία αναφέρεται και δηλώνεται και από έναν ιδιοκτήτη μικρής επιχείρησης (small business owner), αλλά αποκτά ιδιαίτερη αίγλη όταν γίνεται αναφορά σε ονόματα όπως Ωνάσης, Νιάρχος, Λάτσης, Ανιέλλι, Μπιλ Γκέιτς ή ακόμα Βαρδινογιάννης, Κόκκαλης, Κωστόπουλος, Μυτιληναίος και χιλιάδες άλλα ονόματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Η αίγλη αυτή βέβαια οφείλεται και στην πολύ μεγάλη έως αμύθητη περιουσία αυτών των επιχειρηματιών. Τι είναι όμως ο επιχειρηματίας και τι η επιχειρηματικότητα;

2.4.1 Επιχειρηματίας

Κατά το American Heritage Dictionary **επιχειρηματίας** είναι το άτομο που ιδρύει και διευθύνει μια επιχείρηση και αναλαμβάνει τους κινδύνους. Βέβαια, θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι ο πραγματικός επιχειρηματίας, με τη βαθύτερη έννοια του όρου, είναι το άτομο εκείνο που αρχίζει ουσιαστικά από το τίποτε και αναπτύσσει την επιχείρησή του και επιτυγχάνει με πολύ σκληρή δουλειά και δημιουργική φαντασία, αντιλαμβάνεται τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται ή δημιουργεί άλλες και έχει έντονη και σωστή αίσθηση του κατάλληλου χρόνου δράσης (Κανελλόπουλος Χ. 1994).

2.4.2 Επιχειρηματικότητα

Η έννοια της **επιχειρηματικότητας** είναι πολύ πιο πλατιά από εκείνη του

επιχειρηματία, διότι περιλαμβάνει και πολλά άλλα άτομα εκτός από τον επιχειρηματία.

Με την επιχειρηματικότητα ο άνθρωπος «επιχειρεί», εννοούμε δηλαδή ότι προσπαθεί να κάνει κάτι καινούργιο. Η **επιχειρηματικότητα** (entrepreneurship) αναφέρεται στη διαδικασία που περιλαμβάνει όλες τις λειτουργίες, δραστηριότητες και ενέργειες που συνδέονται με τον εντοπισμό των ευκαιριών και τη δημιουργία μιας οργάνωσης που θα τις αξιοποιεί.

Με την έννοια αυτή πίσω από κάθε ανάληψη κινδύνων και επένδυση πόρων για κάτι καινούργιο ή για ανάπτυξη νέων ή τροποποιημένων προϊόντων ή νέων αγορών, υπάρχει ένα άτομο με επιχειρηματικό πνεύμα. Δηλαδή και στις μεγάλες επιχειρήσεις, τα στελέχη που παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά αυτά, είναι στελέχη με επιχειρηματικό πνεύμα. Βέβαια αυτό δεν πρέπει να παρερμηνευθεί και να θεωρηθεί ότι κάθε στέλεχος είναι ή μπορεί να είναι και επιχειρηματίας, γιατί η βασική δουλειά κάθε στελέχους είναι να κάνει την επιχείρηση να λειτουργεί αποτελεσματικά, ενώ αντίθετα η βασική δουλειά ενός επιχειρηματία είναι να δημιουργεί, να προκαλεί σκόπιμες αλλαγές.

Στην επιχειρηματικότητα, που αρκετοί έχουν ονομάσει τέταρτο συντελεστή της παραγωγής, πολλοί έχουν προσδώσει διάφορα γνωρίσματα τα οποία περιγράφουν το περιεχόμενό της. Για παράδειγμα, η επιχειρηματικότητα αναφέρεται σε:

- Παραγωγή αξιών για άλλες παραγωγικές μονάδες ή για καταναλωτές
- Ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου
- Μετατροπή των συντελεστών της παραγωγής σε προϊόντα
- Ορθολογική διάθεση των στοιχείων παραγωγής
- Πραγματοποίηση νέων συνδυασμών συντελεστών παραγωγής και στη συνεισφορά τους στην οικονομική πρόοδο της επιχείρησης

2.4.3 Τα κίνητρα της επιχειρηματικότητας

Τα άτομα ωθούνται στην επιχειρηματική δραστηριότητα από κάποια **κίνητρα**. Τα κυριότερα είναι τα εξής:

Το κέρδος. Η οικονομική ανταμοιβή είναι από τα σπουδαιότερα κίνητρα, ίσως το σπουδαιότερο. Οι επιχειρηματίες προσδοκούν μια απόδοση της επένδυσης, η οποία,

όχι μόνο θα τους αποζημιώσει για το χρόνο και τα χρήματα που έχουν επενδύσει, αλλά θα τους ανταμείψει ικανοποιητικά για τους κινδύνους και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

Η ανεξαρτησία. Η ελευθερία για ανεξάρτητη εργασία είναι μια άλλη ανταμοιβή, και κίνητρο οπωσδήποτε, της επιχειρηματικότητας. Είναι πολύ συνηθισμένη η φράση «θέλω να είμαι αφεντικό του εαυτού μου» ή «δε θέλω να έχω κανένα πάνω από το κεφάλι μου».

Η προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη. Η ανάπτυξη μιας επιχείρησης, απαιτεί πρώτα απ' όλα την προσωπική ανάπτυξη του επιχειρηματία. Για να γίνει κάποιος πετυχημένος επιχειρηματίας, χρειάζεται να μπορεί ν' αντεπεξέρχεται με το ρίσκο, την αβεβαιότητα, το στρες, να χειρίζεται επαρκώς τις πολυποίκιλες διαπροσωπικές σχέσεις και να διοικεί την επιχείρηση με περιορισμένους πόρους. Πολλοί γίνονται επιχειρηματίες για να βιώσουν αυτό το αίσθημα προσωπικής ανάπτυξης και αυτοολοκλήρωσης, που απορρέει από τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και παραγωγικής οντότητας, όπως είναι μια σωστή επιχείρηση.

Μια εναλλακτική επιλογή σε μια μη ικανοποιητική εργασία. Πολλοί επιχειρηματίες ήταν στο παρελθόν στελέχη ή εργαζόμενοι γενικότερα σε άλλες επιχειρήσεις. Ενώ δεν υπήρχε κίνδυνος απόλυσής τους, κάποια στιγμή διαπίστωσαν ότι η δουλειά τους δεν τους ικανοποιούσε πλέον. Άλλοι αντιλήφθηκαν ότι οι πιθανότητες εξέλιξής τους ήταν μηδαμινές και αυτό προφανώς δεν ήταν καθόλου υποκινητικό γι' αυτούς. Υπάρχει όμως και μια άλλη κατηγορία, αυτών που είχαν ξεκινήσει την επιχείρησή τους ως δεύτερη δουλειά και όταν διαπίστωσαν ότι πηγαίνει πολύ καλά, εγκατέλειψαν τη μισθωτή εργασία τους και ασχολήθηκαν αποκλειστικά με τη δική τους επιχείρηση.

2.4.4 Τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία δεν υπάρχουν σαφή συμπεράσματα από τις διάφορες έρευνες που έχουν γίνει. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις ότι ο επιχειρηματίας έχει τα εξής **χαρακτηριστικά:**

(α) Μεγάλη ανάγκη για επιτυχία. Άτομα που διακατέχονται από υψηλό βαθμό ανάγκης για επιτυχία αρέσκονται να επιδιώκουν κάποιο πρότυπο απόδοσης και προτιμούν να είναι προσωπικά υπεύθυνοι για τις εργασίες που είναι να εκτελέσουν. Φαίνεται δε αυτή η παρόρμηση για επιτυχία να είναι έντονη στα άτομα που διακατέχονται από τη φιλοδοξία να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση και να την οδηγήσουν στο δρόμο της ανάπτυξης.

(β) Επιθυμία ανάληψης κινδύνου. Οι κίνδυνοι που αναλαμβάνει ένας επιχειρηματίας κατά το ξεκίνημα και τη λειτουργία της επιχείρησής του είναι πολυποίκιλοι. Ένας κίνδυνος βεβαίως είναι ο οικονομικός, το πιθανό χάσιμο χρημάτων που επενδύθηκαν στην επιχείρηση. Επιπλέον, το στρες που βιώνουν οι επιχειρηματίες και ο χρόνος που απαιτείται για το ξεκίνημα και τη λειτουργία της επιχείρησης συχνά δημιουργούν κινδύνους και γενικότερα προβλήματα στην προσωπική και στην οικογενειακή τους ζωή. Μπορεί όμως να βιώνεται έντονα και η αίσθηση του ψυχολογικού κινδύνου εξαιτίας της πιθανότητας αποτυχίας του εγχειρήματος.

(γ) Αυτοπεποίθηση. Τα άτομα που έχουν αυτοπεποίθηση πιστεύουν ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν τις διάφορες προκλήσεις. Έχουν μια ιδιαίτερη ικανότητα αντιμετώπισης και επίλυσης των διάφορων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Αρκετές μελέτες έχουν δείξει ότι οι περισσότεροι πετυχημένοι επιχειρηματίες βλέπουν τα προβλήματα, κατά το ξεκίνημα ενός εγχειρήματος, βασίζονται όμως στον εαυτό τους να τα ξεπεράσουν.

(δ) Ανάγκη για ανεύρεση «καταφυγίου». Πολλοί άνθρωποι ανοίγουν επιχειρήσεις για να ωφεληθούν από τις σχετικές ανταμοιβές, αλλά άλλοι γίνονται επιχειρηματίες, διότι θέλουν να «δραπετεύσουν» από κάτι. Αυτά τα άτομα έχουν χαρακτηριστεί ως «πρόσφυγες» και διακατέχονται από μια δόση αναχωρητισμού. Αυτοί μπορεί να είναι «πρόσφυγες» από μεγάλες επιχειρήσεις όπου εργάζονταν πριν, εθνικοί πρόσφυγες (από άλλες χώρες), «πρόσφυγες» που άφησαν την πατρική εποπτεία ή καταπίεση, πρόσφυγες-πρώην νοικοκυρές, πρόσφυγες-πρώην εκπαιδευτικοί, που βαρέθηκαν το ακαδημαϊκό περιβάλλον κ.ά.

2.4.5 Οι δραστηριότητες του επιχειρηματία

Οι **δραστηριότητες** που αναλαμβάνει ένας επιχειρηματίας, οι λειτουργίες που ασκεί, τα καθήκοντα που αναλαμβάνει ποικίλλουν ανάλογα με το είδος και το μέγεθος της επιχείρησης. Αποτελούν όμως έναν συνδυασμό των δραστηριοτήτων που ασκεί ένας μάνατζερ και αυτών που χαρακτηρίζουν ένα άτομο που είναι δημιουργικό και καινοτόμο. Οι κυριότερες απ' αυτές είναι:

(α) Η ανάληψη κινδύνων. Ορισμένοι ερευνητές έχουν υποστηρίξει την άποψη ότι αυτή, δηλαδή η ανάληψη των κινδύνων που απορρέουν από την αβεβαιότητα που επικρατεί στην οικονομική ζωή, είναι η πραγματική και ουσιαστική δραστηριότητα της επιχειρηματικότητας. Τους κινδύνους αυτούς, που δεν μπορούν να προβλεφθούν και να υπολογισθούν, τους αντιμετωπίζει ο επιχειρηματίας.

(β) Ο εντοπισμός των ευκαιριών κέρδους. Ο επιχειρηματίας, έχοντας ειδικές γνώσεις και λαμβάνοντας πληροφορίες από την αγορά, προσπαθεί να εντοπίσει τις διάφορες ευκαιρίες κέρδους, οι οποίες συνήθως δεν είναι φανερές στους πολλούς.

(γ) Η εισαγωγή καινοτομιών. Ο επιχειρηματίας προσπαθεί να χρησιμοποιήσει και να αξιοποιήσει τις διάφορες επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις για παραγωγικούς και κερδοσκοπικούς σκοπούς.

(δ) Ο σχεδιασμός. Εδώ αναφερόμαστε στις αποφάσεις για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θα παρέχει η επιχείρηση και τις αγορές που θα εξυπηρετεί, για τον τόπο εγκατάστασης της επιχείρησης, για τις μεθόδους παραγωγής και τις πηγές χρηματοδότησής της, όπως επίσης και για το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων της, όταν αρχίσει να λειτουργεί.

(ε) Η οργάνωση. Τα θέματα της οργάνωσης της επιχείρησης συχνά παραμελούνται από τους επιχειρηματίες κατά το ξεκίνημα της επιχείρησής τους δεδομένου ότι έχουν προτεραιότητα άλλα. Όμως, θέματα όπως η οργανωτική δομή της επιχείρησης, ο σχεδιασμός της εργασίας, η τμηματοποίηση, οι εξουσιοδοτήσεις και πολλά άλλα, είναι απαραίτητο να διευκρινισθούν στην αρχή και βεβαίως να αποτελούν μέλημα του επιχειρηματία και στη συνέχεια.

(στ) Ο έλεγχος. Η λειτουργία του ελέγχου είναι σημαντικότερη καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της επιχείρησης, αλλά παίζει ιδιαίτερο ρόλο στη νεοϊδρυόμενη. Τότε πρέπει να ελέγχονται διεξοδικά τα πάντα, διότι αφενός είναι σημαντικό τα πράγματα να πάνε καλά από την αρχή και αφετέρου θα πρέπει να αποφευχθεί η καλλιέργεια λανθασμένης νοοτροπίας περί ελέγχου στους εργαζομένους.

(ς) Η διοίκηση των ανθρώπων. Η αποτελεσματική διοίκηση και υποκίνηση των εργαζομένων είναι κρίσιμο συστατικό στοιχείο της πετυχημένης επιχειρηματικότητας. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να ενθαρρύνονται από τον επιχειρηματία να εργάζονται για την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης, να κατανοούν το είδος της εργασίας για το οποίο είναι υπεύθυνοι, να ανταμείβονται από τον επιχειρηματία όταν η απόδοσή τους είναι καλή, και ο επιχειρηματίας να δημιουργεί ένα περιβάλλον το οποίο υποστηρίζει τις προσπάθειες των εργαζομένων και καλύπτει τις ανάγκες τους.

2.4.6 Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη

Η δραστηριότητα του επιχειρηματία είναι πάρα πολύ σημαντική για την εύρυθμη λειτουργία και ανάπτυξη της οικονομίας γιατί βοηθά αποτελεσματικά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καινούργιου εισοδήματος, καινούργιων κερδών και καινούργιων πηγών πλούτου. Για το λόγο αυτό τα τελευταία χρόνια οι κυβερνήσεις, οι διάφορες οργανώσεις και ενώσεις και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα των προηγμένων κρατών έχουν στρέψει την προσοχή τους στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Η οικονομία που δεν αναπτύσσει την επιχειρηματικότητα δεν θα μπορέσει να εκμεταλλευτεί προς όφελός της τα διάφορα τεχνολογικά και άλλου είδους επιτεύγματα. Πλούτος σε μία οικονομία δεν είναι μόνο οι παραγωγικοί πόροι αλλά και οι ιδέες των ανθρώπων. Σημαντικό μέρος αυτών των ιδεών αποτελούν και οι επιχειρηματικές ιδέες που μόνο όταν μπορέσουν να εφαρμοσθούν και να αξιολογηθούν από την αγορά, συμβάλλουν αποφασιστικά όχι μόνο στην οικονομική ανάπτυξη αλλά και στη διόρθωση των ανισορροπιών (Καραγιάννης, 1999).

Αν θέλουμε να, εμπνεύσουμε την επιχειρηματικότητα στους νέους θα πρέπει να κατευθύνουμε με κατάλληλο τρόπο τις διάφορες παραμέτρους του γενικού περιβάλλοντος στο οποίο δημιουργείται και αναπτύσσεται η επιχειρηματικότητα. Αλλά για να καταλήξουμε σε μια ωφέλιμη και δημιουργική στρατηγική θα πρέπει να

προηγηθεί η ανάληψη ειδικών εμπειρικών μελετών, ώστε να αξιολογηθούν οι σημαντικοί παράγοντες που επιδρούν στην επιχειρηματικότητα.

Συγκεκριμένα, πέραν των λόγων που έχουν αναφερθεί παραπάνω, από διάφορες εμπειρικές έρευνες (Πετράκης, 1996) έχει διαπιστωθεί ότι οι σημαντικότεροι λόγοι ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών είναι:

- Η ανάγκη αυτοπραγμάτωσης του επιχειρηματία
- Το αναμενόμενο εισόδημα
- Η ανεργία
- Οι επιχειρηματικές ευκαιρίες

Όσον αφορά τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αυτοί είναι:

- Η προηγούμενη επαγγελματική ενασχόληση
- Οι οικογενειακές σχέσεις
- Η εκπαίδευση
- Η ηλικία
- Το φύλλο
- Η εθνικότητα

Αν επιθυμούμε να αναπτύξουμε στη χώρα μας την επιχειρηματικότητα θα πρέπει όχι μόνο να βελτιώσουμε το εκπαιδευτικό μας σύστημα αλλά και να διαμορφώσουμε μια οικονομική πολιτική που να ευνοεί την εξάσκηση αυτής της δραστηριότητας. Μερικούς τέτοιους τρόπους προτείνουμε στη συνέχεια (Καραγιάννης, 1999).

- Να δημιουργηθεί ένα κλίμα όπου επικρατεί ο ανταγωνισμός και η ελευθερία για να μπορέσει ακμάσει το επιχειρηματικό πνεύμα.
- Να θεσπιστεί ένα τέτοιο θεσμικό και ηθικό περιβάλλον που να επιβραβεύει την προσπάθεια του επιχειρηματία.
- Να καλλιεργηθεί ένα κλίμα βεβαιότητας στους ανθρώπους.
- Να αποδυναμωθεί το τέρας της γραφειοκρατίας.
- Να μειωθούν τα εμπόδια εισόδου νέων επιχειρηματιών στους διάφορους κλάδους της οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ

3.1 ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός του κεφαλαίου 3 είναι να δοθεί μία εικόνα της φορολογίας. Για τον λόγο αυτό στο πρώτο υποκεφάλαιο αναλύεται ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών αλλά και Νομικών Προσώπων. Στο δεύτερο υποκεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με την φορολογική βάση και τη φύση του φορολογικού συντελεστή, ταξινόμηση σε προσωπικούς και πραγματικούς, όπως επίσης σε άμεσους και έμμεσους. Στο τρίτο υποκεφάλαιο, προσδιορίζονται οι αντιδράσεις των φορολογούμενων στην επιβολή φόρων, οι οποίες είναι: η φοροδιαφυγή, στην οποία επισημάνεται και η φοροδιαφυγή μέσω των offshore εταιριών, η φοροαποφυγή, καθώς και η μετακύλιση των φόρων.

3.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με την παραδοσιακή διάκριση των φόρων, όπως έχει υιοθετηθεί από τη δημοσιονομική επιστήμη, ο φόρος εισοδήματος αποτελεί την πιο χαρακτηριστική μορφή προσωπικού κα άμεσου φόρου, γιατί, όταν επιβάλλεται στα φυσικά πρόσωπα, υπολογίζεται με βάση τα στοιχεία εκείνα που αποδεικνύουν κατά τρόπο άμεσο τη φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου, δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη την προσωπική και οικογενειακή κατάσταση αυτού, καθώς και το ύψος του εισοδήματος (προοδευτικός φόρος). Εξάλλου, το πρόσωπο που κατά το νόμο υπόκειται στο φόρο, δηλαδή ο “de jure” φορολογούμενος, είναι το ίδιο με το πρόσωπο που πράγματι φέρει το βάρος του φόρου, δηλαδή τον “de facto” φορολογούμενο.

Επίσης, σύμφωνα με τη σύγχρονη, ή αλλιώς αποκαλούμενη, οικονομική διάκριση των φόρων, ο φόρος εισοδήματος είναι εκείνος που πλήττει τον ιδιωτικό πλούτο κατά το πρώτο στάδιο της διαδρομής του, δηλαδή κατά το στάδιο της διαμόρφωσης του.

Επειδή στο φορολογικό δίκαιο της χώρας μας δεν ορίζεται κατά τρόπο ρητό και άμεσο η έννοια του εισοδήματος, ο ερμηνευτής και ο εφαρμοστής των σχετικών φορολογικών διατάξεων, προκειμένου να καλύψουν το νομοθετικό αυτό κενό, υιοθέτησαν σιωπηρώς τη σχετική έννοια του άρθρου 961 του Αστικού Κώδικα περί καρπών πράγματος του δικαιώματος, που συνιστά τη στενή νομική έννοια του φορολογικού εισοδήματος.

Παράλληλα όμως η φορολογική νομοθεσία της χώρας μας κυρίως μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο για ταμειευτικούς λόγους, δηλαδή με σκοπό την αύξηση των δημοσίων εσόδων, με ρητές διατάξεις διεύρυνε τη φορολογητέα ύλη και ενέταξε στην έννοια του εισοδήματος και ορισμένα άλλα στοιχεία του ιδιωτικού πλούτου τα οποία δεν αποτελούν εισόδημα με τη στενή του όρου έννοια αλλά έχουν χαρακτήρα είτε ωφελήματος είτε κεφαλαίου. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώθηκε η ευρεία έννοια του φορολογικού εισοδήματος.

3.2.1. Κώδικας φορολογίας εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

3.2.1.1 Υποκείμενο του φόρου

Άρθρο 2:

1. Σε φόρο υπόκεινται κάθε φυσικό πρόσωπο, το οποίο αποκτά εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του. Επίσης, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του, σε φόρο υπόκεινται κάθε φυσικό πρόσωπο για τα εισοδήματα που του προκύπτουν στην αλλοδαπή, εφόσον έχει την κατοικία του στην Ελλάδα.
2. Οι έμμισθοι υπάλληλοι που υπηρετούν στην αλλοδαπή θεωρείται ότι κατοικούν στην Ελλάδα.
3. Σε φόρο υπόκεινται και η σχολάζουσα κληρονομιά.
4. Σε φόρο υπόκεινται επίσης, οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, που ακούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, οι συμμετοχικές ή αφανείς καθώς και οι κοινοπραξίες της παρ. 2 του άρθρου 2 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (π.δ. 186/1992, ΦΕΚ 84 Α΄).

3.2.1.2 **Φορολογία του εισοδήματος των εταιρειών, κοινοπραξιών και κοινωνιών που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα**

Άρθρο 10: 1. Το συνολικό καθαρό εισόδημα των υπόχρεων που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2, όπως αυτό προσδιορίζεται με βάση τις διατάξεις αυτού του Κώδικα, φορολογείται με συντελεστή είκοσι πέντε τοις εκατό (25%), μετά την αφαίρεση: α) των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς, β) των κερδών τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών ή συνεταιρισμών και των κερδών από μερίδια ημεδαπής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης ή από τη συμμετοχή σε υπόχρεους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2.

Ειδικά, προκειμένου για τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες και κοινωνίες κληρονομικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, στις οποίες μεταξύ των κοινωνιών περιλαμβάνονται και ανήλικοι, τα κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα και στους κοινωνούς φυσικά πρόσωπα, φορολογούνται στο όνομα της εταιρείας ή κοινωνίας με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%), αφού αφαιρεθεί επιχειρηματική αμοιβή για μέχρι τρεις (3) ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα ή μέχρι τρεις (3) κοινωνούς φυσικά πρόσωπα, με τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής. Σε περίπτωση περισσοτέρων με ίσα ποσοστά συμμετοχής, οι δικαιούχοι επιχειρηματικής αμοιβής καθορίζονται από την εταιρεία ή κοινωνία και δηλώνονται με την οικεία αρχική ετήσια δήλωσή της. Τα ποσοστά αυτά δεν ισχύουν για τις εταιρείες του άρθρου 13 του ν. 718/1977 (ΦΕΚ 304 Α').

Η επιχειρηματική αμοιβή προσδιορίζεται με την εφαρμογή του ποσοστού συμμετοχής των εταίρων ή κοινωνών, στο πενήντα τοις εκατό (50%) των κερδών της εταιρείας ή κοινωνίας που δηλώθηκαν με την οικεία ετήσια δήλωσή της.

Με την επιβολή αυτού του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση, επί των κερδών αυτών, των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτούς τους υπόχρεους.

2. Αν στο συνολικό εισόδημα περιλαμβάνεται και εισόδημα από ακίνητα, το ακαθάριστο ποσό αυτού υποβάλλεται και σε συμπληρωματικό φόρο ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή τρία τοις εκατό (3%). Το ποσό του συμπληρωματικού φόρου αυτής της παραγράφου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό του φόρου που αναλογεί στο συνολικό εισόδημα του υπόχρεου, σύμφωνα με την παράγραφο 1.

3. Από το συνολικό ποσό του φόρου που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημα και του συμπληρωματικού φόρου εκπίπτουν: α) ο φόρος που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 52, 54, 55 και 58 στο εισόδημα που υπόκειται σε φόρο με βάση αυτό το άρθρο, β) ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε στην αλλοδαπή για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτήν και υπόκειται σε φόρο. Ο φόρος αυτός σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι ανώτερος από το ποσό του φόρου που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα.

4. Όταν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από το ποσό του φόρου που αναλογεί, τούτο συμψηφίζεται στο τυχόν υπόλοιπο ποσό που προκύπτει για βεβαίωση.

5. Για την εξεύρεση του συνολικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος των υπόχρεων της παρ. 4 του άρθρου 2, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 3,4 και 7 του άρθρου 4.

3.2.2. Κώδικας φορολογίας εισοδήματος Νομικών Προσώπων

3.2.2.1 Υποκείμενο του φόρου

Άρθρο 101:

1) Στο φόρο υπόκεινται:

A) Οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες.

B) Οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα αν αποτελούν ή όχι ίδια νομικά πρόσωπα.

Γ) Συνεταιρισμοί που έχουν συστηθεί νόμιμα και οι ενώσεις τους.

Δ) Οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρείας, καθώς και οι κάθε είδους οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων.

Ε) Οι ημεδαπές εταιρείες περιορισμένης.

2) Επίσης, στο φόρο αυτόν υπόκεινται και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά ή αλλοδαπά νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους ιδρύματα.

3.2.2.2 Υπολογισμός του φόρου

Άρθρο 109:

1. α) Για τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ο φόρος υπολογίζεται με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) επί των αδιανέμητων κερδών που προκύπτουν από διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από την 1^η Ιανουαρίου 2014 και μετά. Ειδικά, για τα κέρδη τα οποία προκύπτουν από διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από την 1.1.2010 έως την 31.12.2010, ο συντελεστής φορολογίας ορίζεται σε είκοσι τέσσερα τοις εκατό (24%), για τα κέρδη τα οποία προκύπτουν από διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από την 1.1.2011 έως την 31.12.2011, ο συντελεστής φορολογίας ορίζεται σε είκοσι τρία τοις εκατό (23%), για τα κέρδη τα οποία προκύπτουν από διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από την 1.1.2012 έως την 31.12.2012, ο συντελεστής φορολογίας ορίζεται σε είκοσι δύο τοις εκατό (22%), και για τα κέρδη τα οποία προκύπτουν από διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από την 1.1.2013 έως την 31.12.2013, ο συντελεστής φορολογίας ορίζεται σε είκοσι ένα τοις εκατό (21%). Ειδικά για τα υποκαταστήματα αλλοδαπών ομόρρυθμων ή ετερόρρυθμων εταιρειών έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10. Το εισόδημα από επιχειρηματική αμοιβή υπόκειται σε φορολογία με τις γενικές διατάξεις, ανεξάρτητα αν ο δικαιούχος της αμοιβής αυτής είναι κάτοικος ημεδαπής ή αλλοδαπής. Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων εδαφίων έχουν εφαρμογή εφόσον οι ομόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται απεριορίστως και εις ολόκληρο με βάση τη νομοθεσία του κράτους-μέλους στο οποίο έχει την έδρα της η προσωπική εταιρεία.

β) Για τα κέρδη που διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες με τη μορφή των αμοιβών και ποσοστών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και στους διευθυντές, αμοιβών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό, εκτός μισθού, καθώς και μερισμάτων ή προμερισμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ή νομικές οντότητες, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ανεξάρτητα αν η καταβολή τους γίνεται σε μετρητά ή μετοχές, η ανώνυμη εταιρεία καταβάλλει φόρο με συντελεστή σαράντα τοις εκατό (40%). Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται και για τα κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν οι ημεδαπές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και οι συνεταιρισμοί σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ή νομικές οντότητες, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, καθώς και για τα κέρδη που εξάγει ή πιστώνει υποκατάστημα εγκατεστημένο στην Ελλάδα στο κεντρικό του στην αλλοδαπή.

γ) Για το φόρο της προηγούμενης περίπτωσης εκδίδεται στο όνομα του φυσικού προσώπου βεβαίωση, η οποία περιέχει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα στοιχεία: το ονοματεπώνυμο, τον Α.Φ.Μ. και τη διεύθυνση του δικαιούχου φυσικού προσώπου, το ποσό που διανεμήθηκε σε αυτόν, την ημερομηνία της έγκρισης και καταβολής, καθώς και το ποσό του φόρου της περίπτωσης β' που αντιστοιχεί στο ποσό του εισοδήματός του από τα μερίσματα αυτά.

Με απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών καθορίζεται ο τύπος και το περιεχόμενο της βεβαίωσης την οποία οφείλει να χορηγεί η διανέμουσα ανώνυμη εταιρεία, εταιρεία περιορισμένης ευθύνης ή συνεταιρισμός, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της περίπτωσης αυτής.

δ) Όταν δικαιούχος του εισοδήματος από μερίσματα ή κέρδη από συμμετοχές είναι φυσικό πρόσωπο, το εισόδημα αυτό φορολογείται με τις γενικές διατάξεις, και από τον αναλογούντα φόρο εκπίπτει ο φόρος που καταβλήθηκε σύμφωνα με την περίπτωση β'.

ε) Αν στα καθαρά κέρδη ημεδαπής ανώνυμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης ή συνεταιρισμού περιλαμβάνονται και μερίσματα ή κέρδη από τη συμμετοχή του σε άλλη ημεδαπή ανώνυμη εταιρεία ή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης ή συνεταιρισμού, για τα οποία είχε καταβληθεί φόρος στα διανεμόμενα κέρδη, σε περίπτωση διανομής κερδών, από το φόρο που υποχρεούται να καταβάλει με βάση τις διατάξεις της περίπτωσης β', αφαιρείται

το μέρος του φόρου που έχει ήδη καταβληθεί και αναλογεί στα διανεμόμενα κέρδη τα οποία προέρχονται από τις πιο πάνω συμμετοχές.

Οι διατάξεις των περιπτώσεων β' έως και ε' έχουν εφαρμογή και για τα κέρδη παρελθουσών χρήσεων που διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται από 1.1.2011. από το φόρο οφείλεται με βάση την περίπτωση β' να αφαιρείται ο φόρος που καταβλήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης α' ή του άρθρου 109, όπως ίσχυε πριν την τροποποίηση του με τον παράγοντα νόμο και αντιστοιχεί στα εισοδήματα αυτά.

2. Για τα ημεδαπά και αλλοδαπά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ο φόρος υπολογίζεται με συντελεστή είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2009 και 2010, είκοσι τέσσερα τοις εκατό (24%) για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2011, είκοσι τρία τοις εκατό (23%) για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2012, είκοσι δύο τοις εκατό (22%) για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2013, είκοσι ένα τοις εκατό για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2014 και είκοσι τοις εκατό (20%) για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2015 και επόμενων.

3.3 ΟΙ ΦΟΡΟΙ

Οι φόροι αποτελούν την κύρια πηγή εσόδων των δημόσιων φορέων. Επιβάλλονται στους ιδιωτικούς φορείς και αποσκοπούν στο να μεταβιβάσουν μονομερώς, χωρίς δηλαδή αντίστοιχη αντιπαροχή, αγοραστική δύναμη στους δημόσιους φορείς. Για την διευκόλυνση της αναλυτικής των φόρων και των επιδράσεων τους στην οικονομία, τους ταξινομούμε συνήθως σε διαφορετικές κατηγορίες με βάση διάφορα κριτήρια. Οι κυριότερες ταξινομήσεις είναι οι επόμενες:

3.3.1. Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τη φορολογική βάση

Φορολογική βάση λέμε το μέγεθος, με βάση το οποίο υπολογίζεται ένας φόρος. Ως φορολογική βάση χρησιμοποιείται συνήθως κάποιο οικονομικό μέγεθος, μπορεί όμως να χρησιμοποιηθεί και μη οικονομικό μέγεθος. Οι φόροι που έχουν σαν βάση κάποιο οικονομικό μέγεθος διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: φόροι που επιβάλλονται στην τρέχουσα παραγωγή και στα εισοδήματα και i) φόροι που επιβάλλονται στην τρέχουσα παραγωγή και στα εισοδήματα και ii) φόροι που επιβάλλονται στην κατοχή ή στη μεταβίβαση της περιουσίας. Οι φόροι της πρώτης κατηγορίας είναι δυνατό να επιβάλλονται είτε στον αγοραστή είτε στον πωλητή ενός προϊόντος ή παραγωγικού συντελεστή. Επιπλέον οι φόροι αυτοί είναι δυνατό να επιβάλλονται σε ένα φορολογούμενο είτε από την πλευρά της πηγής του εισοδήματός του είτε από την πλευρά της χρησιμοποίησης του. Οι πρώτοι ονομάζονται φόροι εισοδήματος, οι δεύτεροι φόροι δαπάνης. Οι φόροι που έχουν ως βάση μη οικονομικό μέγεθος λ.χ. οι κεφαλικοί φόροι, των οποίων το ύψος είναι ανεξάρτητο από την οικονομική θέση του φορολογούμενου, έχουν κυρίως σημασία από αναλυτική άποψη, γιατί θεωρούνται συνήθως ουδέτεροι φόροι, δηλαδή φόροι που δεν προκαλούν ορισμένες οικονομικές επιδράσεις και γι' αυτό πολλές φορές χρησιμοποιούνται ως βάση για τη μέτρηση των επιπλέον επιδράσεων και την αξιολόγηση των φόρων που έχουν ως βάση κάποιο οικονομικό μέγεθος.

3.3.2. Ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τη φύση του φορολογικού συντελεστή

3.3.2.1 Αναλογικούς

Ένας φόρος λέγεται αναλογικός, όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι ο ίδιος, ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Στην περίπτωση αυτή αν ο φορολογικός συντελεστής είναι, για παράδειγμα, 12% και το φορολογούμενο εισόδημα είναι 100, 200 και 300 ευρώ, ο συνολικός φόρος είναι 12, 24 και 36 ευρώ αντίστοιχα. Δηλαδή ο φόρος είναι πάντοτε η ίδια αναλογία του εισοδήματος, ανεξάρτητα από το αν το εισόδημα αυξάνεται ή μειώνεται.

3.3.2.2 Προοδευτικούς

Προοδευτικός φόρος είναι εκείνος του οποίου ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται, καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση. Υποθέστε ότι ο φορολογικός συντελεστής του εισοδήματος για τα επόμενα 100 ευρώ είναι 8%, για τα επόμενα 100 ευρώ είναι 12% και για τα επόμενα 100 ευρώ είναι 18%. Στην περίπτωση αυτή, αν το εισόδημα είναι 100 ευρώ, ο φόρος είναι 8 ευρώ. Για εισόδημα 200 ευρώ είναι 8 ευρώ για τα πρώτα 100 και 12 για τα επόμενα, δηλαδή 20 ευρώ. Για εισόδημα 300 ευρώ είναι 8 ευρώ για τα πρώτα 100, 12 για τα επόμενα και 18 για τα τελευταία 100, δηλαδή συνολικά 38 ευρώ. Το άτομο που έχει 100 ευρώ πληρώνει 8 ευρώ φόρο δηλ. 8% του εισοδήματός του. Το άτομο που έχει 200 ευρώ πληρώνει 20 ευρώ φόρο δηλ. 10% του εισοδήματός του. Τέλος, το άτομο που έχει 300 ευρώ πληρώνει 38 ευρώ φόρο δηλ. 12,7% του εισοδήματός του. Βλέπουμε ότι ο φόρος είναι αυξανόμενη αναλογία του εισοδήματός, καθώς το εισόδημα αυξάνεται.

3.3.2.3 Αντίστροφα προοδευτικούς

Αντίστροφα προοδευτικός είναι εκείνος του οποίου ο φορολογικός συντελεστής μειώνεται, όταν η φορολογική βάση αυξάνεται και, κατά συνέπεια, ο συνολικός φόρος είναι φθίνουσα αναλογία του εισοδήματος. Τέτοιοι φόροι δεν είναι συνηθισμένοι, ένας φόρος δαπάνης μπορεί να γίνει αντίστροφα προοδευτικός. Για παράδειγμα υποθέστε ότι ένα άτομο καταναλώνει 10 λίτρα βενζίνη την ημέρα. Ο φόρος για κάθε λίτρο είναι 0.3 ευρώ. Συνεπώς το άτομο αυτό πληρώνει 3 ευρώ την ημέρα φόρο. Αν το εισόδημά του είναι 60 ευρώ την ημέρα, ο φόρος είναι το 5% του εισοδήματός του. Αν το εισόδημά του είναι 120 ευρώ την ημέρα, ο φόρος είναι το 2,5% του εισοδήματός του. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η αναλογία του φόρου μειώνεται, καθώς αυξάνεται το εισόδημά. Γι' αυτό συνήθως λέγεται ότι οι φόροι δαπάνης επιβαρύνουν άνισα τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις.

3.3.3. Ταξινόμηση των φόρων σε προσωπικούς και πραγματικούς

Προσωπικοί λέγονται οι φόροι, όταν η φορολογική υποχρέωση εξαρτάται όχι μόνο από το μέγεθος της φορολογικής βάσης αλλά και από προσωπικά στοιχεία του φορολογούμενου, όπως λ.χ. το μέγεθος και η σύνθεση της οικογένειας, η κατάσταση της υγείας του κ.α., είναι στοιχεία που επηρεάζουν τη δυνατότητά του να καταβάλει φόρους. Πραγματικοί αντίθετα είναι οι φόροι όταν για τον υπολογισμό του οφειλόμενου ποσού φόρου δε λαμβάνεται υπόψη οι προσωπικές συνθήκες του φορολογούμενου.

3.3.4. Ταξινόμηση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους

3.3.4.1 Άμεση φορολόγηση

Η άμεση φορολόγηση είναι ο πιο καθιερωμένος και αξιοκρατικός τρόπος φορολόγησης των φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων. Όσο πιο υψηλό είναι το ποσοστό συγκέντρωσης εσόδων από αυτό τον τρόπο φορολόγησης, έναντι της έμμεσης, τόσο πιο υγιές και αξιοκρατικό είναι το φορολογικό σύστημα μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει διότι η άμεση φορολόγηση ασκείται με βάση κάποιες κλίμακες που καθορίζονται κάθε χρόνο από το Υπουργείο Οικονομικών κάθε χώρας και ανάλογα με τις κλίμακες αυτές οφείλει να φορολογεί πιο ήπια τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις και πιο επιθετικά τις ανώτερες.

Άμεσοι φόροι: Είναι χρηματικά ποσά που οι πολίτες είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν στο δημόσιο, χωρίς ειδική αντιπαροχή του δημοσίου που να συνδέεται άμεσα με την καταβολή του φόρου. Το ποσό του φόρου που πληρώνει κάθε πολίτης εξαρτάται από τη φορολογική του βάση και το φορολογικό συντελεστή. Φορολογική βάση είναι το εισόδημα, η περιουσία και η δαπάνη του φορολογούμενου. Ο φορολογικός συντελεστής είναι το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα της φορολογικής βάσης και εκφράζεται ως ποσοστό.

Το κράτος λοιπόν, προκειμένου να αντλήσει έσοδα για να επιτελέσει το έργο του με επιτυχία χρησιμοποιεί διάφορους τρόπους, ένας από τους βασικότερους είναι τα έσοδα από φόρους.

3.3.4.2 Έμμεση φορολόγηση

Η έμμεση φορολόγηση στηρίζεται στο σκεπτικό άντλησης εσόδων σε περιπτώσεις που δεν είναι αυτό εφικτό ή εύκολο μέσω των κλιμάκων της άμεσης. Παραδείγματα έμμεσης φορολόγησης αποτελούν ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο φόρος κύκλου εργασιών (πλην ΦΠΑ), ο φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων, τέλη χαρτοσήμου, φόρος μεταβίβασης ακινήτων και φόρος μεγάλης ακινήτου περιουσίας(ΦΜΑΠ). Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό της έμμεσης φορολόγησης έναντι της άμεσης στο σύνολο των κρατικών εσόδων, τόσο πιο αδύναμο είναι το φορολογικό σύστημα της χώρας.

3.4 ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Επειδή οι φόροι αποτελούν μονομερείς παροχές των ιδιωτικών φορέων στους δημόσιους φορείς και δε συνδυάζονται με αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή των τελευταίων, η επιβολή τους προκαλεί αντιδράσεις από την πλευρά των φορολογούμενων, οι οποίες έχουν σκοπό να περιορίσουν τη φορολογική υποχρέωση τους. Οι αντιδράσεις αυτές ασκούν διαφορετικές επιδράσεις τόσο οικονομικές όσο και κοινωνικές, γιατί οδηγούν σε κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης διαφορετική από εκείνη που προβλέπεται από τη φορολογική νομοθεσία. Οι κυριότερες από τις αντιδράσεις αυτές είναι: α) η φοροδιαφυγή, β) η φοροαποφυγή και γ) η μετακύλιση των φόρων.

3.4.1. Φοροδιαφυγή

Φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογούμενου, με την οποία επιδιώκεται μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου. Παραδείγματα τέτοιων πράξεων αποτελούν η παράλειψη υποβολής δήλωσης ή η υποβολή ανακριβούς δήλωσης (π.χ. δήλωση εισοδήματος ή περιουσίας μικρότερων από τα αληθινά, απόκρυψη πωλήσεων από τις επιχειρήσεις, με σκοπό τη μείωση των οφειλόμενων έμμεσων φόρων κ.α.). η φοροδιαφυγή δηλαδή αποτελεί καταστρατήγηση του γράμματος και του πνεύματος του φορολογικού νόμου.

Η φοροδιαφυγή αντιδιαστέλλεται συνήθως από τη φοροκλοπή, η οποία αναφέρεται στη μη απόδοση στο δημόσιο φόρων που έχουν ήδη παρακρατηθεί και έπρεπε να αποδοθούν, όπως λ.χ. η μη απόδοση του φόρου μισθωτών υπηρεσιών ή του φόρου εισοδήματος από ελεύθερα επαγγέλματα που παρακρατήθηκαν. Η διάκριση μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροκλοπής είναι λίγο δύσκολο να γνωρίσει κανείς αν η επιχείρηση έχει κάτι πράγματι εισπράξει το φόρο και δεν τον αποδίδει ή πούλησε το προϊόν χωρίς φόρο.

Η έκταση της φοροδιαφυγής σε μία χώρα εξαρτάται βασικά από δύο παράγοντες: 1) από τη ροπή των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή και 2) από την ικανότητα της φορολογούσας αρχής να περιορίσει τη ροπή αυτή. Η ροπή των φορολογούμενων, εξάλλου, για φοροδιαφυγή προσδιορίζεται από πολλούς παράγοντες. Οι σπουδαιότεροι είναι το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης της κοινωνίας, η έκταση των φορολογικών απαλλαγών που δίνονται νόμιμα, το ύψος των ποινών που επιβάλλονται, ο τρόπος δαπάνης των χρημάτων από το δημόσιο κ.α.

Πραγματικά το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού επηρεάζει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών και επομένως την τάση τους για φοροδιαφυγή. Όσο υψηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού μιας χώρας, τόσο υψηλότερο είναι και το επίπεδο της φορολογικής του συνείδησης και τόσο μικρότερη η τάση για φοροδιαφυγή. Επίσης το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης επηρεάζει πολύ την τάση για φοροδιαφυγή, γιατί όσο μεγαλύτερη είναι η επιβάρυνση από ένα φόρο, τόσο μεγαλύτερο είναι το όφελος του φορολογούμενου από τη φοροδιαφυγή. Επιπλέον όσο περισσότερες νόμιμες εκπτώσεις ή απαλλαγές προβλέπει η νομοθεσία, τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση των άλλων φορολογούμενων που δε δικαιούνται τέτοιες εκπτώσεις ή απαλλαγές να αποφύγουν με παράνομα μέσα την καταβολή του φόρου,

γιατί όσοι απαλλάσσονται νόμιμα ανταγωνίζονται εκείνους που δεν έχουν τέτοιες απαλλαγές. Αυτό, όπως είναι φανερό, έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία στην περίπτωση των επιχειρήσεων, όπου οι δικαιούμενες τις νόμιμες εκπτώσεις βρίσκονται σε καλύτερη μοίρα από άποψη ανταγωνισμού από τις επιχειρήσεις που δε δικαιούνται τέτοιες εκπτώσεις, με συνέπεια οι τελευταίες να παρουσιάζουν μεγαλύτερη τάση για φοροδιαφυγή. Σημαντικό ρόλο στον περιορισμό της τάσης των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή, όπως δείχνουν θεωρητικές και εμπειρικές έρευνες, παίζει το ύψος των ποινών που επιβάλλονται. Όσο μεγαλύτερες είναι οι ποινές, τόσο μικρότερη είναι η τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή και αντίστροφα. Τέλος, ο τρόπος δαπάνης των χρημάτων από τη φορολογούσα αρχή επηρεάζει την τάση των ιδιωτικών φορέων για φοροδιαφυγή, οι οποίοι τείνουν να φοροδιαφύγουν περισσότερο όταν αισθάνονται ότι τα χρήματα τους δε χρησιμοποιούνται παραγωγικά από το δημόσιο.

Η ικανότητα της φορολογούσας αρχής να αντιμετωπίσει ικανοποιητικά την τάση αυτή των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή, εξάλλου, εξαρτάται από το βαθμό οργάνωσης των φοροτεχνικών υπηρεσιών και την ποιότητα των φοροτεχνικών οργάνων, από το σύστημα που χρησιμοποιείται για τη βεβαίωση και είσπραξη των φόρων, από τη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος και από το βαθμό λογιστικής οργάνωσης των οικονομικών μονάδων. Η ικανότητα της φορολογούσας αρχής να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη φοροδιαφυγή φυσικά επηρεάζει και την τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή. Είναι προφανές ότι όταν οι φορολογούμενοι αισθάνονται πως το δημόσιο είναι σε θέση να εντοπίσει τη φοροδιαφυγή, η τάση τους για μια τέτοια ενέργεια θα είναι περιορισμένη και αντίστροφα.

Η φοροδιαφυγή έχει σοβαρές συνέπειες για τη χώρα, γιατί δεν επιτρέπει στους φορείς άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους φόρους για την επίτευξη των επιδιώξεων τους. Ειδικότερα, η ύπαρξη μεγάλης φοροδιαφυγής σε μια χώρα δεν επιτρέπει την είσπραξη αρκετών εσόδων για την ικανοποιητική λειτουργία του δημόσιου τομέα. Επιπλέον η φοροδιαφυγή δημιουργεί σοβαρές κοινωνικές αδικίες και οδηγεί σε αναδιανομή του εισοδήματος από τους ειλικρινείς φορολογούμενους στους φοροφυγάδες. Επειδή όμως αυτοί που φοροδιαφεύγουν το φόρο ανήκουν, σε μεγαλύτερη έκταση, στις ανώτερες εισοδηματικές τάξεις (ελεύθερα επαγγέλματα, εμπόριο κ.α.), όπου η φοροδιαφυγή είναι ευκολότερη, η αναδιανομή αυτή του εισοδήματος δεν είναι επιθυμητή από την κοινωνία. Τέλος, η φοροδιαφυγή εμποδίζει τους φορείς άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής να χρησιμοποιήσουν το φορολογικό σύστημα αποτελεσματικά, για την

προώθηση των επιδιώξεών τους και κυρίως για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, γιατί εξασθενίζει την αποτελεσματικότητα των νόμιμων απαλλαγών, που χορηγούνται συνήθως ως κίνητρα για την προώθηση του στόχου αυτού.

Η φοροδιαφυγή, καθώς επίσης και η φοροκλοπή, έχει πάρει σημαντικές διαστάσεις στη χώρα μας. Αυτό είναι επόμενο να συμβαίνει αφού ορισμένοι από τους παράγοντες που αναφέρθηκαν πιο πάνω ευνοούν ιδιαίτερα. Η πιθανότητα να συλληφθεί ο φοροφυγάς στη χώρα μας είναι σχετικά μικρή, ενώ η πιθανότητα να αποφύγει την ποινή, ακόμη και αν συλληφθεί, είναι μεγάλη, με συνέπεια η πιθανότητα να τιμωρηθεί τελικά να είναι πολύ μικρή. Η μικρή πιθανότητα να συλληφθεί ο φοροφυγάς οφείλεται στην ανεπαρκή εκπαίδευση του προσωπικού, καθώς επίσης και στη δομή της οικονομίας μας, με τη σωρεία των μικρών επιχειρήσεων των οποίων η λογιστική οργάνωση είναι ανεπαρκής και η παρακολούθηση και ο έλεγχος δυσχερής. Εξάλλου, η μεγάλη δυνατότητα αποφυγής της ποινής στις περιπτώσεις που εντοπίζεται η φοροδιαφυγή φαίνεται να οφείλεται στην ευρεία έκταση που έχει πάρει ο χρηματισμός των φοροτεχνικών οργάνων στην πράξη, καθώς επίσης και στις διάφορες άλλες παρεμβάσεις που είναι εύκολο να γίνουν σε μια μικρή κοινωνία με την ελληνική νοοτροπία.

3.4.1.1 Φοροδιαφυγή μέσω Offshore εταιρειών

Οι φορολογικοί παράδεισοι δίνουν την αίσθηση ότι η ύπαρξη τους ευθύνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό για την φοροδιαφυγή και αντιπροσωπεύουν έναν υπαρκτό κίνδυνο για όλες τις χώρες. Διαβρώνουν και επηρεάζουν την σταθερότητα και την φορολογική βάση ανεπτυγμένων χωρών.

Οι εταιρείες αυτές, διακινούν σήμερα το 50% των κεφαλαίων διεθνώς και κατέχουν το 5% του παγκόσμιου πλούτου. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, η αξία των κεφαλαίων και καταθέσεων που ελέγχονται από άτομα και υπεράκτιες εταιρείες αγγίζει τα 11,5 τρισεκατομμύρια. δολάρια.

Κέρδη τρισεκατομμυρίων διαφεύγουν από την εφορία σε παγκόσμιο επίπεδο, και δεν εννοείται μόνον η φοροδιαφυγή ή η φοροελάφρυνση και η φοροαποφυγή. Μέσω των offshore γίνεται ξέπλυμα χρήματος, διακινούνται κεφάλαια για το

οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατικές δραστηριότητες και η αιτιολόγηση είναι προφανής (ανωνυμία, εμπιστευτικότητα, απόρρητο).

Τεράστια κεφάλαια διακινούνται χωρίς να φαίνεται ποιος, πού και για ποιο σκοπό προορίζονται.

Ακόμα και η πιο ισχυρή φορολογική αρχή του πλανήτη, η αμερικανική I.R.S.² το 2008, ομολόγησε την απογοήτευσή της για τη φυγή κεφαλαίων μέσω των offshore εταιρειών: «Προσκρούουμε σε κρατικές δικαιοδοσίες, σε δυσκίνητους μηχανισμούς στους οποίους δεν έχουμε δυνατότητα παρέμβασης ή χρειαζόμαστε δικαστική συνδρομή».

Στην Γερμανία σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, οι Γερμανοί αποφεύγουν φόρους ύψους 30 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως χρησιμοποιώντας τις εταιρείες αυτές.

Η Βρετανία υπολογίζει ότι χάνει περίπου 1-1,5 δισεκατομμύρια λίρες κάθε χρόνο μόνον από τους Βρετανούς που έχουν μεταναστεύσει στο Μονακό.

Εδώ στην Ελλάδα, στελέχη της Υ.Π.Ε.Ε.³ τονίζουν ότι ο αριθμός των ακινήτων, κυρίως πολυτελών, που ανήκουν σε τέτοιες εταιρείες με έδρα εξωτερικούς προορισμούς και φορολογικούς παραδείσους, έχει αυξηθεί κατακόρυφα τα τελευταία χρόνια, καθώς όλο και περισσότεροι είναι αυτοί που επιζητούν την ανωνυμία κατά την απόκτηση κυρίως πολυτελών ακινήτων σε δημοφιλείς κοσμοπολίτικους προορισμούς, όπως είναι η Μύκονος και η Πάρος.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 2.500 παράκτιες εταιρείες, με μοναδικά περιουσιακά στοιχεία ένα ακίνητο μεγάλης αξίας, αλλά χωρίς να έχουν καμία άλλη δραστηριότητα.

Μόνο με την αγορά και τη διαχείριση ακινήτων δραστηριοποιούνται περί τις 2.100 offshore, ενώ άλλοι τομείς, όπως η ναυτιλία, και ο χρηματοπιστωτικός τομέας έχουν επίσης τέτοιες εταιρείες.

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής προϋποθέτει πράγματι μια προληπτική δράση αποτροπής, η οποία για να είναι αποτελεσματική θα πρέπει να αφορά το σύνολο των φορολογουμένων. Όταν θέλουμε να αντιταχθούμε σε φαινόμενα που έχουν διεθνή διάσταση, η συνεργασία μεταξύ χωρών στο πεδίο της μεταβίβασης των πληροφοριών είναι βασική αρχή και θεμελιώδης.

Τέτοια ήταν η περίπτωση του Λιχτενστάιν, όπου η Γερμανία προσέφυγε ακόμη και στις μυστικές υπηρεσίες, τον περασμένο Μάρτιο όχι για να ξετρυπώσει

---

² Internal Revenue Service

³ Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων

έναν μεμονωμένο φοροφυγά, αλλά για να αποκτήσει δεδομένα εξαγοράζοντας ένα DVD για ένα ολόκληρο δίκτυο ύποπτων οικονομικών σχέσεων ανάμεσα σε γερμανούς πολίτες και στο γειτονικό τους κρατίδιο -φορολογικό παράδεισο.

3.4.2 Φοροαποφυγή

Φοροαποφυγή έχουμε όταν ο φορολογούμενος, με νόμιμες ενέργειες, κατορθώνει να μειώσει τη φορολογική του υποχρέωση ή και να αποφύγει εντελώς την καταβολή φόρου. Παραδείγματα τέτοιων νόμιμων ενεργειών του φορολογούμενου, που έχουν σκοπό τον περιορισμό της φορολογικής του υποχρέωσης, είναι τα εξής: Στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, όταν ο νόμος προβλέπει την υποβολή των δύο συζύγων στο φόρο ξεχωριστά, είναι ενδεχόμενο ο σύζυγος να μεταβιβάσει στη σύζυγο εισοδήματα από ορισμένες πηγές, για να αποφύγει τους υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές. Επίσης, στη φορολογία κληρονομιών οι φορολογούμενοι τείνουν να αποφύγουν το φόρο με διαδοχικές μεταβιβάσεις της περιουσίας τους, όταν είναι ακόμη στη ζωή, είτε με δωρεές είτε με εικονικές πωλήσεις των περιουσιακών τους στους μέλλοντες κληρονόμους τους κ.λ.π. Όλες αυτές οι ενέργειες είναι νόμιμες, οι φορολογούμενοι απλώς χρησιμοποιούν διάφορες ατέλειες της φορολογικής νομοθεσίας για να αποφύγουν το φόρο ή να μειώσουν τη συνολική φορολογική τους υποχρέωση. Μάλιστα, τέτοιες ατέλειες μπορεί να δημιουργούνται μακροχρόνια στους φορολογικούς νόμους από τις ίδιες τις ενδιαφερόμενες για φοροαποφυγή ομάδες του κοινωνικού συνόλου, οι οποίες καταφέρνουν να επηρεάσουν την πολιτική εξουσία και να δημιουργήσουν τα κενά αυτά στο νόμο, ώστε να μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν για την αποφυγή του νόμου.

3.4.3 Μετακύλιση των φόρων

Μετακύλιση ενός φόρου είναι η μετάθεση του φόρου αυτού από τον ιδιωτικό φορέα, στον οποίο επιβάλλεται αρχικά, σε άλλο ιδιωτικό φορέα. Η μετάθεση αυτή

του φόρου γίνεται με αναπροσαρμογή των όρων, με τους οποίους εκείνος που υποχρεώνεται να καταβάλει το φόρο στο δημόσιο, συναλλάσσεται με άλλους ιδιωτικούς φορείς στην αγορά. Ας εξετάσουμε ένα φόρο που επιβάλλεται στους παραγωγούς ενός προϊόντος, οι οποίοι το καταβάλλουν στο δημόσιο ταμείο. Οι παραγωγοί αυτοί θα προσπαθήσουν μετά την επιβολή του φόρου να αυξήσουν την τιμή του προϊόντος και να μεταβιβάσουν το φόρο στους χονδρέμπορους, οι οποίοι με τη σειρά τους θα τον μεταβιβάσουν στους λιανοπωλητές και οι τελευταίοι στους καταναλωτές. Όμοια, στη περίπτωση ενός φόρου που επιβάλλεται στους μισθούς, οι μισθωτοί θα προσπαθήσουν να επιτύχουν αύξηση των ακαθάριστων αμοιβών τους και να πετύχουν έτσι μερική τουλάχιστο μετάθεση της φορολογικής τους επιβάρυνσης στους εργοδότες τους ή στους τελικούς καταναλωτές. Βέβαια, οι εργοδότες ή οι τελικοί καταναλωτές θα αντιδράσουν επίσης και θα προσπαθήσουν να αναμεταβιβάσουν ένα μέρος του φόρου πάνω σε εκείνους, που υποχρεώνει ο νόμος να καταβάλλουν το φόρο στο δημόσιο ταμείο. Έτσι π.χ., στην περίπτωση του φόρου που επιβάλλεται στην παραγωγή ενός προϊόντος, οι τελικοί καταναλωτές, στους οποίους οι παραγωγοί κατάφεραν να μεταβιβάσουν ένα μέρος του φόρου με αύξηση της τιμής του φορολογούμενου προϊόντος, θα μειώσουν την κατανάλωση του αγαθού αυτού και θα αναγκάσουν τους λιανοπωλητές, τους χονδρέμπορους ή τους παραγωγούς του προϊόντος να απορροφήσουν ένα μέρος του φόρου. Αυτό θα γίνει πραγματικά με το μηχανισμό των τιμών, γιατί η μείωση του προϊόντος, στο οποίο επιβλήθηκε ο φόρος, θα οδηγήσει σε μείωση των αμοιβών των συντελεστών και των κερδών των επιχειρήσεων, που απασχολούνται στην παραγωγή του αγαθού αυτού. Έτσι ο φόρος θα θέσει σε κίνηση μια διαδικασία αναπροσαρμογών, της οποίας το τελικό αποτέλεσμα είναι δύσκολο να προβλεφθεί. Πάντως είναι δυνατό στη νέα ισορροπία, μετά από όλες τις αναπροσαρμογές αυτές, οι υπόχρεοι να καταβάλλουν το φόρο στο δημόσιο ταμείο, να έχουν επιτύχει μετακύλιση ενός μέρους ή και ολόκληρου του ποσού φόρου σε άλλους ιδιωτικούς φορείς.

Η μετακύλιση των φόρων άλλοτε προβλέπεται από το νόμο, άλλοτε όμως όχι. Συνήθως οι έμμεσοι φόροι δαπάνης επιβάλλονται με την πρόθεση να μεταβιβασθούν και να επιβαρύνουν τους τελικούς καταναλωτές, ενώ οι φόροι που έχουν ως βάση το εισόδημα ή την περιουσία έχουν σκοπό να επιβαρύνουν εκείνους στους οποίους επιβάλλονται αρχικά. Πάντως πρέπει να σημειώσουμε εδώ, ότι τόσο από την άποψη της οικονομικής όσο και από την άποψη της κοινωνικής πολιτικής, η βούληση του νομοθέτη αναφορικά με τον ποιον πρέπει να επιβαρύνει ο φόρος δεν έχει μεγάλη

σημασία. Σημασία έχει ποιος πραγματικά επιβαρύνεται με το φόρο τελικά, ανεξάρτητα από τον ποιον ήθελε να επιβαρύνει ο νομοθέτης.

Η μετακύλιση διακρίνεται συνήθως σε μετακύλιση προς τα μπρος και μεταλύλιση προς τα πίσω. Μετακύλιση προς τα μπρος έχουμε, όταν ο φόρος μετατοπίζεται στους τελικούς καταναλωτές των προϊόντων με αύξηση των τιμών τους. Αντίθετα μετακύλιση προς τα πίσω έχουμε, όταν ο φόρος μεταβιβάζεται στους κατόχους των παραγωγικών συντελεστών με μείωση των καθαρών αμοιβών τους, π.χ. των μισθών, των κερδών κ.λ.π.

Ο βαθμός μετακύλισης των διάφορων κατηγοριών φόρων έχει ιδιαίτερη σημασία από άποψη οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, γιατί από αυτό εξαρτώνται οι κυριότερες επιδράσεις των φόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4   OFFSHORE ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

4.1   ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός του κεφαλαίου 3 είναι να ερμηνευθεί η υπεράκτια εταιρεία. Στο πρώτο υποκεφάλαιο δίνεται η έννοια του φορολογικού παραδείσου και γίνεται μία ιστορική εξέλιξη. Στο δεύτερο υποκεφάλαιο αναλύονται τα Διεθνή Υπεράκτια Χρηματοοικονομικά Κέντρα, αναφέρονται οι λόγοι δημιουργίας των offshore εταιρειών, καθώς οι μύθοι και οι αλήθειες γι' αυτές. Στο τρίτο υποκεφάλαιο αναλύονται οι εξωχώριες εταιρείες και οι φορολογική τους αντιμετώπιση στην Ελλάδα, όπως επίσης τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τους επί απόκτησης ακινήτου. Στο τέταρτο υποκεφάλαιο γίνεται αναφορά στο ξέπλυμα βρόμικου χρήματος το οποίο πραγματοποιείται μέσω των offshore εταιρειών, όπου ιδανικός προορισμός για να επιτευχθεί αυτό, είναι η Ευρώπη. Τέλος, τονίζει το γεγονός ότι έχει χτυπήσει συναγερμός για το ξέπλυμα χρήματος, όπου αυτό καταπολεμάται με την παρέμβαση των Αρχών, με ποινικές και διοικητικές κυρώσεις.

4.2   ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Η μεγαλύτερη εξέλιξη στον κόσμο των επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια είναι η επιθυμία μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους διεθνώς. Αυτό το φαινόμενο εκθέτει τις επιχειρήσεις σε φορολογικό κίνδυνο δεδομένου ότι αναγκάζεται να λειτουργούν σε διάφορα και πολλές φορές όχι σταθερά φορολογικά καθεστάτα.

Ο ουσιαστικότερος λόγος της επέκτασης των επιχειρήσεων είναι η δυνητική αύξηση της κερδοφορίας τους. Ένας από τους πιο προσδιοριστικούς παράγοντες της κερδοφορίας είναι η επίπτωση των φόρων τόσο για τη νέα επιχείρηση όσο και για τη μητρική.

Σε ορισμένες περιπτώσεις η έλλειψη εναρμόνισης των φορολογικών συστημάτων διαφορετικών χωρών μπορεί να δημιουργήσει καταστάσεις που η

ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε τρίτη χώρα να συνεπάγεται υψηλό φορολογικό κόστος. Ένα ακραίο παράδειγμα μη εναρμόνισης είναι η διπλή φορολόγηση κερδών. Η διπλή φορολόγηση θα οδηγήσει σε ματαίωση της ίδρυσης υποκαταστήματος, εκτός εάν υπάρχει κάποια έκπτωση για τους φόρους που έχουν ήδη πληρωθεί από το ξένο υποκατάστημα.

Την έλλειψη εναρμόνισης των διακρατικών φορολογικών συστημάτων, έτσι ώστε να μην επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις στις διεθνείς δραστηριότητές τους με αυξημένους φόρους, την υποκατέστησε το ίδιο το διεθνές κεφάλαιο στην επιδίωξη του να δημιουργήσει τις όσο τον δυνατόν καλύτερες συνθήκες για την απρόσκοπτη κυκλοφορία του. «Εφήυρε» το θεσμό των Υπεράκτιων Εταιρειών⁴, δηλαδή χρησιμοποιήθηκαν μικρές κατά το πλείστον χώρες στις οποίες λειτουργεί ιδιαίτερα χαμηλή φορολογία για τις ξένες εταιρείες παρέχοντας ταυτόχρονα πλήρη εχεμύθεια.

Το νέο στοιχείο είναι ότι η παγκοσμιοποίηση αν και από τη μία πλευρά δημιουργεί μεγάλες δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης, από την άλλη δημιουργεί τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος χωρίς όμως να έχουν δημιουργηθεί αποτελεσματικοί υπερεθνικοί μηχανισμοί για την αντιμετώπιση του. Το όλο ζήτημα επαφίεται ακόμη κατά κύριο λόγο στο κάθε κράτος ξεχωριστά.

Περαιτέρω, ο έλεγχος των offshore εταιρειών καθίσταται δυσκολότερος επειδή αναπτυγμένες χώρες του Δυτικού κόσμου διευκολύνουν με ευνοϊκές συνθήκες νομοθεσίες την κυκλοφορία κεφαλαίων.

Σύμφωνα με το δημοσίευμα της Βρετανικής εφημερίδας «Guardian» της 25^{ης} Μαΐου του 2002, τα στοιχεία δημοσιογραφικής έρευνας για το ποιοι είναι οι κάτοχοι των υπεράκτιων εταιρειών που στην ιδιοκτησία τους ανήκουν οι πολυτελείς κατοικίες τους και όχι μόνο, ανέδειξαν ανάμεσα στα ονόματα των ιδιοκτητών την πρώην πρωθυπουργό της Αγγλίας, Μάργκαρετ Θάτσερ, μέλη του Αγγλικού Κοινοβουλίου και ασφαλώς πλειάδα μεγαλοεπιχειρηματιών χορηγών τόσο του εργατικού όσο και του συντηρητικού κόμματος, όπως ο επιχειρηματίας Μοχάμεντ Αλ Φαγιέντ ο επιχειρηματίας του internet David Potter κ.α. Υπολογίζεται ότι ο κ. Potter λόγω των υπεράκτιων εταιρειών θα αποφύγει φόρο κληρονομιάς 600.000 λίρες καθώς επίσης 80.000 λίρες φόρο εισοδήματος που θα του προέκυπτε αν πουλούσε τη βίλα που είχε αγοράσει το 1989 τουλάχιστον 160.000 λίρες. Όταν ο ίδιος ρωτήθηκε γιατί η ιδιοκτησία του σπιτιού του ανήκει σε υπεράκτια εταιρεία και όχι στο άτομο του, η

---

⁴ Offshore

απάντηση ήταν «ουδέν σχόλιο». Η αναφορά στο δημοσίευμα είναι εντελώς ενδεικτική και απλά αναδεικνύει την κοινωνική βάση στήριξης αυτού του θεσμού.

Όσο κι αν φαίνεται περίεργο ο μεγαλύτερος φορολογικός παράδεισος για βάση κεφαλαίων είναι το Μανχάταν, όπου δεν υπάρχει κανείς μηχανισμός ανταλλαγής πληροφοριών για τα κεφάλαια που επενδύονται στις Η.Π.Α..

Ο Ο.Ο.Σ.Α⁵ υποστηρίζει ότι μέχρι το τέλος του 2007 τα κεφάλαια που διακινούνται μέσω offshore εταιρειών ανέρχονται στα 5-7 τρις δολάρια και αποτελούν το 6-8% της συνολικής παγκόσμιας υπό διαχείριση επένδυσης. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο υπολογίζει ότι ετησίως ξεπλένονται περίπου 600 δις δολάρια, εκ των οποίων τα μισά στις Η.Π.Α.. Δεν είναι τυχαίο ότι οι Η.Π.Α. έχουν αντιταχθεί στις προσπάθειες του ΟΟΣΑ να τεθούν περιορισμοί στους «φορολογικούς παραδείσους». Η ευαισθησία που έχει αναπτυχθεί εσχάτως εξαιτίας του τρομοκρατικού χτυπήματος της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 και της διαπίστωσης διακίνησης των κεφαλαίων των τρομοκρατών μέσω υπεράκτιων εταιρειών δεν αλλάζει τα πράγματα.

Χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή της Ελβετίας. Το 30% των κεφαλαίων των υπεράκτιων εταιρειών είναι τοποθετημένα στην Ελβετία. Όλα αυτά χωρίς τη δυνατότητα οποιασδήποτε διεθνούς ή κρατικής αρχής να αποκτήσει πρόσβαση στο πόθεν έσχες και τον προορισμό αυτών των κεφαλαίων.

Βάσει μιας έρευνας το 2005 έχει υπολογιστεί ότι πλούσιοι ιδιώτες και εταιρείες έχουν αποκρύψει από τις φορολογικές αρχές άνω των 11,5 τρις δολάρια. Σύμφωνα με το Task Justice Network⁶ ένα σύνδεσμο που ασκεί πιέσεις σε φορολογικού παραδείσους, μόνο μέσα στο 2006 οι offshore προστάτευσαν πάνω από 225 δις δολάρια σε φορολογικές αποδόσεις παγκοσμίως.

4.2.1. Ορισμός Υπεράκτιας Εταιρείας

Υπεράκτια εταιρεία⁷ ονομάζεται η οικονομική οντότητα που θεωρείται πως δημιουργήθηκε για ένα συγκεκριμένο σκοπό, συνήθως βραχυπρόθεσμο και δε διαπνέεται από την γενικά παραδεκτή αρχή του συνεχούς της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

⁵ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

⁶ Δίκτυο Φορολογικής Δικαιοσύνης

⁷ αγγλικά: offshore company

Συνήθως ο όρος αναφέρεται με σκοπό να υποδειχθούν οι επιχειρήσεις που ιδρύονται σε οικονομικά κέντρα με ένα πολύ χαμηλό επίπεδο φόρων, που συνήθως βρίσκονται σε νησιά (όπως τις Νήσους Cayman ή τις Μπαχάμες). Συχνά ο όρος χρησιμοποιείται και ως «φορολογικός παράδεισος». Αυτές οι εταιρείες συχνά χρησιμοποιούνται προκειμένου ο ιδιοκτήτης ή ο δικαιούχος να κρύψει οικονομικά έσοδα/κέρδη, για διάφορους λόγους (όπως απόκρυψη της ιδιοκτησίας). Στην πραγματικότητα, ακριβώς επειδή δεν είναι παράνομος, όλες οι πολυεθνικές έχουν offshore εταιρείες δημιουργημένες σε χώρες με ήπιο φορολογικό καθεστώς, για μια πιο αποδεκτή φορολόγηση των κερδών. Υπάρχουν χώρες που βρίσκονται σε «μαύρη λίστα» των ελληνικών και ευρωπαϊκών φορολογικών υπηρεσιών, και όποιος ανοίγει offshore εταιρεία στις χώρες που περιλαμβάνονται σ' αυτήν τη «μαύρη λίστα», ελέγχεται αναλόγως. Άξιο παρατήρησης είναι, ότι δεν βρίσκονται όλα τα κέντρα off-shore σε νησιά, όπως αναφέρεται στην πρώτη ερμηνεία: αρκεί να σκεφτεί κανείς την Ελβετία, το Δουβλίνο, και το Delaware των ΗΠΑ. Μπορεί να αναφέρεται σε εταιρείες ειδικού σκοπού, θυγατρικές ενός ομίλου, ή ακόμη και συγγενείς επιχειρήσεις.

4.2.2. Φορολογικός Παράδεισος

Με τον όρο «φορολογικός παράδεισος» ή «φορολογικό καταφύγιο» χαρακτηρίζονται γενικά χώρες -κράτη που έχουν θεσπίσει πολύ μικρές φορολογικές επιβαρύνσεις ειδικά για ξένους επενδυτές.

Ορισμένα κράτη προκειμένου να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, θέσπισαν ειδικούς φορολογικούς νόμους σύμφωνα με τους οποίους όποιος ξένος επενδυτής δημιουργήσει μια εταιρεία με έδρα το έδαφός τους, θα καταβάλει πολύ μειωμένη φορολογία έναντι της προβλεπόμενης εκείνης στη χώρα της μόνιμης διαμονής του.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, διάφορα άτομα, φυσικά ή ακόμη και νομικά πρόσωπα, ή και διεθνείς εταιρείες να καταφεύγουν σ' αυτά τα κράτη και να δημιουργούν εταιρείες τις λεγόμενες «Οφ-σορ» εκ του αγγλικού όρου Offshore υπεράκτιες εταιρείες ή υπερπόντιες εταιρείες με έδρα αυτούς τους «παραδείσους» με

απώτερο σκοπό την μικρότερη δυνατή φορολογική τους επιβάρυνση, και κατ' επέκταση την απαλλαγή φορολογίας τους από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους.

Ο όρος offshore σημαίνει μακράν των ακτών. Επειδή όμως δημιουργήθηκε στην Αγγλία που είναι μια μεγάλη νήσος ο όρος αυτός κατ' επέκταση σημαίνει «εκτός επικράτειας», και με αυτή την έννοια κατέληξε διεθνής όρος επιχειρηματικότητας εξωτερικού, και ειδικότερα για αυτή που δημιουργείται σε «φορολογικό παράδεισο», όπως οι χώρες που ενδεικτικά αναφέρονται στη συνέχεια: η Ελβετία, Ολλανδία, η Κόστα-Ρίκα, η Κύπρος, η Λιβερία, το Λιχτενστάιν, το Βανουάτου το Λουξεμβούργο, το Μονακό, η Ολλανδία, η Ουρουγουάη, ο Παναμάς, η Σιγκαπούρη, η Φινλανδία, το Χονγκ Κονγκ, οι Σεϋχέλλες, η Σαμόα, το Μπελίτζε, οι Μπαχάμες, το Ναουρού, καθώς και κάποιες υπερπόντιες κτήσεις όπως το Γιβραλτάρ, τα νησιά Γκέρσεϊ και Γκένσεϊ, οι Βερμούδες, οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι, ο Μαυρίκιος, τα Νησιά Καϋμάν, η Νήσος του Μαν, η Νήσος του Νέβις, το Νιούε και άλλα.

4.3 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών καθώς και η ραγδαία ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου που χαρακτήρισε την μεταπολεμική περίοδο, αλλά και το σύνολο των διεθνών εξελίξεων της τελευταίας δεκαετίας είχαν ως συνέπεια τη σημαντική αύξηση των συναλλαγών των Υπεράκτιων Εταιρειών. Προς την κατεύθυνση αυτή συνέτεινε τελευταία και η σταδιακή φιλελευθεροποίηση των περιορισμών που υπήρχαν στον τομέα της διακίνησης των κεφαλαίων και του συναλλάγματος από το σύνολο σχεδόν των ανεπτυγμένων χωρών. Έτσι, ενώ αρχικά τα λεγόμενα υπεράκτια κέντρα τοποθετούνταν σε νησιά της Καραϊβικής και σε Βρετανικές νήσους σταδιακά επεκτάθηκαν και σε Ηπειρωτικές χώρες από το Λιχτενστάιν, το Λουξεμβούργο και την Ιρλανδία στη Δυτική Ευρώπη, τη Μαδέιρα, στην Πορτογαλία, την Ουγγαρία, στην Ανατολική Ευρώπη έως την Ουρουγουάη στη Νότια Αμερική.

Η παγκόσμια έκταση των δραστηριοτήτων που συνδέονται με εξωχώρια (Offshore) κέντρα δεν είναι δυνατόν να υπολογιστεί με ακρίβεια, δεδομένης και της μη παροχής πληροφόρησης που χαρακτηρίζει το χώρο αυτό. Υπολογίζεται ωστόσο

ότι σχεδόν ο μισός όγκος των χρηματικών συναλλαγών σε διεθνές επίπεδο συνδέεται άμεσα με υπεράκτια κέντρα. Αναζητώντας τα αίτια δημιουργίας των πολυάριθμων πλέον offshore (υπεράκτιων) κρατών παρατηρούμε ότι το σημαντικότερο ήταν η ανάγκη επιβίωσης και γρήγορης οικονομικής ανάπτυξης των συγκεκριμένων κρατών, τα οποία στη πλειοψηφία τους είναι κράτη μικρού μεγέθους χωρίς σημαντικούς πόρους, με περιορισμένες δυνατότητες να διατηρήσουν την εθνική τους κυριαρχία και την οικονομική τους αυτοτέλεια.

Μοναδική διέξοδος για τις οικονομίες των κρατών αυτών αποτέλεσε η παροχή ειδικών διευκολύνσεων σε αλλοδαπούς επιχειρηματίες με σκοπό την προσέλκυση των κεφαλαίων τους και την προτροπή αυτών να χρησιμοποιήσουν το έδαφός τους ως βάση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Οι εν λόγω διευκολύνσεις αφορούσαν κατά κύριο λόγο φορολογικές απαλλαγές και απαλλαγή από δεσμεύσεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Πολυάριθμες επιχειρήσεις αλλά και ευκατάστατοι ιδιώτες θέλησαν να επωφεληθούν από τις παρεχόμενες διευκολύνσεις των προαναφερθέντων κρατών αποβλέποντας σε μεγαλύτερα κέρδη. Για τα μικρά αυτά κράτη αυτό σήμαινε την απαρχή ενός καλύτερου μέλλοντος τόσο για τα ίδια όσο και για τους υπηκόους τους, με την εισροή συναλλάγματος, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την καταβολή τελών, εισφορών, δικαιωμάτων και αμοιβών από τους αλλοδαπούς επενδυτές. Η πολιτική αυτή οδήγησε σε σύντομο χρονικό διάστημα στην αναδιοργάνωση της οικονομίας τους και στην επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης.

Η ανάπτυξη των οικονομιών των μικρών κρατών έδωσε το έναυσμα για την επέκταση του φαινομένου και σε μεγαλύτερα κράτη που ανακάλυψαν μία πολύ σοβαρή πηγή εσόδων. Έτσι ο αριθμός των κρατών που δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας τέτοιων εταιρειών έχει επεκταθεί σημαντικά και υπολογίζεται ότι σήμερα λειτουργούν περισσότερα από 80 τέτοια κέντρα σε όλο τον κόσμο.

4.3.1 Διεθνή Υπεράκτια Χρηματοοικονομικά Κέντρα (IOFC)

Είναι αδύνατο να δώσει κανείς επακριβή και ολοκληρωμένο ορισμό σχετικά με το τι αποτελεί Διεθνές Υπεράκτιο Χρηματοοικονομικό Κέντρο. Το αν μία συγκεκριμένη περιοχή θα έπρεπε να θεωρηθεί IOFC, αυτό είναι θέμα πολλών

παραμέτρων. Ενώ πολλές χώρες, ειδικά αυτές που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι είναι συνήθως πολύ μικρές χώρες οι οποίες εσκεμμένα έχουν δημιουργήσει ένα περιβάλλον χωρίς καμία φορολογία έτσι ώστε να ενθαρρύνουν τη χρήση της περιοχής αυτής για τη διενέργεια των παγκόσμιων συναλλαγών. Παρ' όλα αυτά, πολλά IOFC είναι και μεγάλα εμπορικά κέντρα με υψηλά επίπεδα φορολογίας και με εξελιγμένα φορολογικά συστήματα. Επίσης υπάρχουν IOFC που ενώ επιβάλουν φόρους στο εισόδημα γενικά, έχουν δημιουργήσει ειδικά προγράμματα για να ευνοούνται ορισμένες τάξεις ανθρώπων.

Οποιαδήποτε χώρα που παρέχει πλεονέκτημα σε θέματα παγκόσμιων φορολογικών προγραμμάτων, είτε ως χώρος συναλλαγών ή ως χώρος φύλαξης για τα κεφάλαια διεθνών εταιρειών μπορεί κατά κάποιο τρόπο να θεωρηθεί ως IOFC.

Όμως για την επιλογή κρατών που με ασφάλεια θα μπορούσαν να θεωρηθούν IOFC, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί που χρησιμοποιούνται πιο συχνά για τους σκοπούς αυτούς και που παρέχουν στο διεθνή φορολογούμενο ευκολία στο να συγκεντρώνει το εισόδημα στα χέρια εταιριών που έχουν καταχωρηθεί ή εδρεύουν στις περιοχές αυτές χωρίς να δημιουργούν σημαντικές φορολογικές οφειλές.

Στην Ελλάδα για τις ανάγκες της φορολογίας εισοδήματος δόθηκε ορισμός της Offshore Εταιρείας που έχει ως εξής:

«Ως εξωχώρια εταιρεία εννοείται η εταιρεία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης.» (Άρθρο 31§ 1 περ. στ' ν. 2238/1994).

4.4 ΛΟΓΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ (OFFSHORE) ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, η διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και η ελευθερία που υπάρχει στον τομέα της διακίνησης των κεφαλαίων και του συναλλάγματος είχαν ως συνέπεια τη σημαντική αύξηση των συναλλαγών που διενεργούνται από υπεράκτιες εταιρείες.

Σε παγκόσμια κλίμακα τα κέντρα εξωχώριων εταιρειών υπερβαίνουν τα 80 και μέσα από τις εταιρείες αυτές διακινείται περίπου το μισό του παγκόσμιου «τζίρου».

Τα καθοριστικά κριτήρια για την ίδρυση και διατήρηση μιας υπεράκτιας εταιρείας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Η γρήγορη σύσταση με χαμηλό κόστος, ελάχιστο απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις.
- Η πλήρης ανωνυμία των πραγματικών μετοχών.
- Η δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο.
- Η μεταφορά των κερδών από υψηλά σε χαμηλά φορολογούμενες χώρες.
- Η αποφυγή του πόθεν έσχες τόσο στην αγορά περιουσιακών στοιχείων όσο και στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.
- Η αποφυγή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται και απασχολούν προσωπικό στο εξωτερικό.
- Η αποφυγή δεσμεύσεων ατομικής περιουσίας, με τη διασφάλιση από μελλοντικές διεκδικήσεις δανειστών.
- Η αποφυγή φορολογικών επιβαρύνσεων.
- Η πλήρης απαλλαγή του φόρου κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης και γονικής παροχής σε περιπτώσεις ακινήτων.
- Αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων σε περίπτωση διαζυγίου.
- Αποφυγή φόρου τόκων στις καταθέσεις.
- Τραπεζικό απόρρητο που προστατεύει από ελέγχους.
- Η μη ύπαρξη συναλλαγματικών περιορισμών.

4.4.1 Γιατί και πώς χρησιμοποιούνται τα Διεθνή Εξωχώρια (OFFSHORE) Χρηματοοικονομικά Κέντρα

Η μεγαλύτερη αδυναμία του διμερούς φορολογικού σχεδιασμού είναι η έλλειψη ευκαμψίας. Εάν όλες οι συναλλαγές μεταξύ της μητρικής εταιρείας και της θυγατρικής της λαμβάνουν χώρα απευθείας μεταξύ τους, τότε είναι εμφανές ότι όλα τα κέρδη θα φορολογηθούν είτε σε ποσοστό που επιβάλλει η δικαιοδοσία που

λειτουργεί η μητρική ή που λειτουργεί η θυγατρική. Πράγματι η επιρροή των παρακρατούμενων φόρων και οι στρεβλώσεις που υπάρχουν μεταξύ των δύο φορολογικών καθεστώτων συχνά συντελούν σε ένα φορολογικό βάρος υψηλότερο από αυτό που επιβάλλεται από τις δύο διαφορετικές δικαιοδοσίες. Αυτή η δυσκολία προκύπτει με σχετική συχνότητα στη περίπτωση μεταφοράς κερδών πίσω στην μητρική εταιρεία.

Δεδομένου ότι πολλά προβλήματα δημιουργούνται από τις ασυνέπειες των φορολογικών καθεστώτων δημιουργώντας άδικες και καταδυναστευτικές φορολογικές υποχρεώσεις για επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο, αναπτύχθηκε ένα δίκτυο διμερών φορολογικών συμφωνιών μεταξύ κρατών, το οποίο αποσκοπεί να καλύψει τις υφιστάμενες ατέλειες. Οι φορολογικές συμφωνίες είναι ουσιαστικά διμερείς και δεν έχουν εφαρμογή σε κάθε κράτος χωριστά. Προβλήματα διπλής φορολογίας παρακάμπτονται σε πολλές δικαιοδοσίες με την ύπαρξη διμερούς φορολογικής έκπτωσης για το εισόδημα που έχει ήδη φορολογηθεί στην ξένη δικαιοδοσία.

Η αυξημένη χρήση των διεθνών offshore χρηματοοικονομικών κέντρων ήταν μία αντίδραση στα φορολογικά κόστη που συνεπάγονται οι διεθνείς επενδύσεις. Ορισμένες χώρες έχουν αναπτυχθεί όχι σκόπιμα ως διεθνή offshore κέντρα, άλλες εξαιτίας των ιδιομορφιών στην ανάπτυξη των φορολογικών τους συστημάτων, ενώ άλλες έχουν υιοθετήσει ειδικά φορολογικά συστήματα σχεδιασμένα να ενεργοποιήσουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται διεθνώς να δημιουργήσουν μία παρουσία σε δικαιοδοσία επιτυγχάνοντας τη μείωση των διεθνών φορολογικών υποχρεώσεων με την παροχή χαμηλών ή μηδενικών φορολογικών συντελεστών.

Η ύπαρξη ενός ή περισσότερων διεθνών μεσολαβητών μεταξύ της μητρικής εταιρείας και της offshore θυγατρικής υπερδιπλασιάζει τον αριθμό των δυνατών εναλλακτικών λύσεων που παρέχει ένας φορολογικός σχεδιασμός σε ένα όμιλο επιχειρήσεων. Ενώ ο διμερής φορολογικός σχεδιασμός τείνει να περιορισθεί από το γεγονός ότι κάθε πράξη έχει μία ίση και αντίθετη αντίδραση (για παράδειγμα εάν έγινε πληρωμή δικαιωμάτων από μία offshore θυγατρική, αυτό αφαιρείται από τη μητρική εταιρεία της θυγατρικής), ο κανόνας αυτός έχει εφαρμογή μία φορά όταν ένα διεθνές offshore χρηματοοικονομικό κέντρο δημιουργείται για να περιορίσει τη διμερή διάσταση.

Η εισαγωγή ενός διεθνούς offshore χρηματοοικονομικού κέντρου μεταξύ της μητρικής εταιρείας και της (τελικής) θυγατρικής επιτρέπει η επένδυση να φεύγει από

τη μητρική σε μία μορφή και να κατευθύνεται μέσω ενός διεθνούς offshore χρηματοοικονομικού κέντρου στην offshore θυγατρική με μία τελείως διαφορετική μορφή. Εναλλακτικά το εισόδημα ίσως φύγει από την offshore θυγατρική και παραμείνει στο διεθνές offshore χρηματοοικονομικό κέντρο, ή ίσως μεταφερθεί στην μητρική μέσω του διεθνούς offshore χρηματοοικονομικού κέντρου με μία διαφορετική μορφή.

Τα διεθνή offshore χρηματοοικονομικά κέντρα συνήθως χρησιμοποιούνται για να αποσπασθούν κέρδη από τις ξένες θυγατρικές σε μία μορφή που είναι φορολογικά εκπιπτόμενη από την πλευρά της ξένης θυγατρικής και όχι φορολογητέα γιατί το φορολογικό καθεστώς του διεθνούς offshore χρηματοοικονομικού κέντρου που επιλέχθηκε, εξυπηρετεί αυτό το σκοπό. Σαν αποτέλεσμα οι φορολογικές υποχρεώσεις στη δικαιοδοσία της θυγατρικής που λειτουργεί σε τρίτη χώρα ίσως είναι σημαντικά μειωμένες, χωρίς κάποια συνεπαγόμενη αύξηση στις φορολογικές υποχρεώσεις της μητρικής εταιρείας του ομίλου. Το κέρδος που μεταφέρεται στην εταιρεία του διεθνούς offshore χρηματοοικονομικού κέντρου ίσως διατηρείται σε αυτή ή επαναπατρίζεται στην μητρική εταιρεία του ομίλου σε μία μορφή που δεν υπόκειται σε φορολόγηση στο καθεστώς της.

4.4.2 Μύθοι και Αλήθειες για τις Offshore Εταιρείες

Με αφορμή κάποιον έλεγχο του ΣΔΟΕ - ΥΠΠΕΕ για τις υπεράκτιες εταιρείες (offshore) άρχισε μια παραφιλολογία που δημιουργεί εντυπώσεις άσχημες με τη νομική πραγματικότητα. Ας δούμε πρώτα τι θα πει **νομικά** υπεράκτια εταιρεία. Είναι μια εταιρεία που ενώ είναι ελληνική, ολλανδική, κυπριακή κτλ. δεν δραστηριοποιείται στο κράτος της ιδρύσεώς της αλλά εκτός του κράτους αυτού. Π.χ. μια κυπριακή τέτοια εταιρεία ανοίγει γραφεία στην Αθήνα και κάνει εμπόριο στην Ελλάδα ή αγοράζει ένα ακίνητο. Και στις δύο περιπτώσεις θα φορολογηθεί κανονικά. Στην πρώτη περίπτωση (εμπορία) σαν να ήταν ελληνική εμπορική εταιρεία και στη δεύτερη (αγορά ακινήτου) σαν να ήταν φυσικό πρόσωπο που έχει την κατοικία του στην Ελλάδα και είναι κύριος ενός ακινήτου.

4.4.2.1 Χρήση και κατάχρηση

Οι πρώτοι που εκμεταλλεύτηκαν τις ευκαιρίες ήταν η Λιβερία και ο Παναμάς όπου δεν τις είπαν υπεράκτιες, αφού οι εταιρείες αυτές που δραστηριοποιούνται εκτός Λιβερίας και Παναμά δεν πληρώνουν φόρο στα κράτη αυτά. Οι πρώτοι που έκαναν όχι χρήση αλλά κατάχρηση των εταιρειών αυτών ήταν οι Έλληνες. Χιλιάδες καράβια ελληνικής ιδιοκτησίας «ανήκουν» σε λιβεριανές ή σε παναμέζικες εταιρείες. Η Ελλάδα με πλήρες νομικό πλαίσιο καλύπτει και τις εταιρείες αυτές από πάσης απόψεως νομικής και φορολογικής. Έτσι λοιπόν, λιβεριανής ή παναμαϊκής ιδιοκτησίας πλοία όχι μόνο νηολογούνται και φέρουν την ελληνική σημαία (άρθρο 5 ΝΔ 187/1973) και θεωρούνται ελληνικά, αλλά, μπορεί να υπαχθούν και στις ευνοϊκές διατάξεις του συνταγματικά κατοχυρωμένου ΝΔ 2687/53 για την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού. Τέλος, η φορολογία των ναυτιλιακών αυτών εταιρειών, η οποία και αυτή είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη (συνεπώς δεν μπορεί να αυξηθεί), υπολογίζεται με βάση την ηλικία και τους κόρους ολικής χωρητικότητας κάθε πλοίου.

Για τις ναυτιλιακές αλλά και για τις άλλες μη ναυτιλιακές εμπορικές εταιρείες ο ΑΝ 89/1967 αναγνώρισε πολλά φορολογικά και δασμολογικά προνόμια για τις όποιες ναυτιλιακές και μη εταιρείες εγκαθίστανται στην Ελλάδα, πλην όμως, δραστηριοποιούνται εκτός Ελλάδας. Αντίθετα, αν μια ελληνική εταιρεία δραστηριοποιείται στην αλλοδαπή (π.χ. αγοράζει από τη γερμανική αγορά και πουλάει στη γαλλική) θα πληρώσει κανονικά τους ελληνικούς φόρους για τα κέρδη της στην αλλοδαπή. Σύγχρονες νομοθεσίες, όπως της Κύπρου, έφτιαξαν ένα σοβαρό νομικό πλαίσιο που επιτρέπει την ίδρυση π.χ. μιας κυπριακής εταιρείας που αποκλειστικά θα δραστηριοποιείται εκτός Κύπρου, τον ονόμασαν υπεράκτια και της έβαλαν και έναν μικρό (4%) φόρο. Και άλλα κράτη προ και μετά της Κύπρου, έκαναν το ίδιο.

4.4.2.2 Τι περιλαμβάνει η νομοθεσία.

Ας δούμε τώρα τις φορολογικές υποχρεώσεις των υπεράκτιων αυτών εταιρειών στην Ελλάδα και στην έδρα τους που αγοράζουν ένα ακίνητο στην Ελλάδα

και το εκμισθώνουν στον «πραγματικό» κύριο της εταιρείας αυτής. Από τον συνδυασμό των άρθρων 99 παρ. Ιδ, 101 παρ. Ιδ, 105 παρ. 9 του Ν. 2238/1994 προκύπτει ότι αυτές οι υπεράκτιες εταιρείες φορολογούνται όπως τα φυσικά πρόσωπα. Με άλλα λόγια, ο κ. Χ που έχει μια βίλα θα πληρώνει ακριβώς τον ίδιο φόρο επί των μισθωμάτων αν τη βίλα την έχει στο όνομα υπεράκτιας εταιρείας. Κακόπιστα μπορεί να λεχθεί ότι το ενοίκιο θα γραφτεί χαμηλό ή η βίλα θα εμφανιστεί σαν ακατοίκητη ή ακόμη αντί για μία θα χρησιμοποιηθούν δύο και τρεις υπεράκτιες εταιρείες και έτσι δεν θα πληρωθεί φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας ή, τέλος, αφού δεν υπάρχει «πόθεν έσχες», η αγορά της βίλας από τον υπεράκτια μπορεί να καλύπτει ξέπλυμα χρήματος.

Για όλα υπάρχει πρόβλεψη στην υπάρχουσα νομοθεσία, την οποία αντί να τη διαβάσουμε και να την εφαρμόσουμε κάνουμε έρευνες για το πώς λειτουργούν οι υπεράκτιες έδρες τους.

Χαμηλό ενοίκιο: Το άρθρο 22 του Ν. 2238/94 τα λέει όλα και σχολαστικά περιγράφει πώς θα βρεθεί το πραγματικό μίσθωμα αν το εμφανιζόμενο μίσθωμα είναι δυσαναλόγως κατώτερο σε σχέση με τη μισθωτική αξία.

Άδειο ακίνητο: Ως γνωστόν η Εφορία για τα κενά ακίνητα ζητεί αποδείξεις της ΔΕΗ για να τα αναγνωρίσει ως ακίνητα άνευ εισοδήματος.

ΦΜΑΠ⁸ ή ΕΤΑΚ⁹ - Ξέπλυμα χρήματος: Όπως δέχονται η επιστήμη αλλά και τα δικαστήρια του τόπου μας, αν καταχρηστικά χρησιμοποιείς εταιρείες π.χ. για να μην πληρώσεις φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας το δικαστήριο αίρει την αυτοτέλεια του νομικού προσώπου και υποχρεώνει τον πίσω από αυτήν κρυπτόμενο να πληρώσει τους φόρους. Για την νομιμοποίηση χρήματος από έκνομες δραστηριότητες, τα πράγματα είναι πιο εύκολα, αφού όλοι «οι φορολογικοί παράδεισοι» έχουν υποχρέωση συνεργασίας για τέτοιες ανακαλύψεις. Εύκολα οι φορολογικές αρχές, ισχυριζόμενες ότι η υπεράκτια εταιρεία απέκτησε τα χρήματα με δανεισμό στην Ελλάδα, χωρίς να πληρωθεί χαρτόσημο, δικαιούνται να ζητήσουν από την υπεράκτια εταιρεία αιτιολόγηση και προέλευση των χρημάτων. Αν κάτι είναι ύποπτο, τότε

---

⁸ Φόρος Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας

⁹ Ενιαίο Τέλος Ακινήτου

ξεκινά η διαδικασία συνεργασίας με το αλλοδαπό Δημόσιο για τυχόν νομιμοποίηση χρήματος από έκνομες δραστηριότητες.

4.4.3 Το IRS των ΗΠΑ

Φορολογικά δεν έχουν καμία ωφέλεια, που βάζουν τα ακίνητά τους σε υπεράκτιες εταιρείες αφού είτε έτσι είτε αλλιώς πληρώνουν τους ίδιους φόρους για τη χρήση της βίλας τους.

Οι όποιοι λόγοι δεν είναι περισσότεροι από δύο. Ο πρώτος είναι ψυχολογικός: αισθάνονται ότι είναι «κάποιοι» χρησιμοποιώντας μια υπεράκτια εταιρεία. Έτσι έκαναν για χρόνια όλοι οι πλούσιοι Έλληνες του εξωτερικού όταν αγόραζαν ένα ακίνητο στην Ελλάδα, το έβαζαν σε μια τέτοια εταιρεία. Ο δεύτερος είναι φορολογικός: όταν «πουλάνε» το ακίνητο πουλούντες-παραδίδοντας τις μετοχές της υπεράκτιας, γλιτώνει ο αγοραστής τον φόρο μεταβίβασης ακινήτου, και όταν πεθαίνουν οι κληρονόμοι τους δεν πληρώνουν φόρο κληρονομιάς. Εδώ όμως δεν μπορεί να γίνει τίποτα, γιατί κανένας δεν μπορεί να απαγορεύσει σε κάποιον να χρησιμοποιεί τέτοιες εταιρείες. Μοναδική ελπίς είναι η παγκοσμιοποίηση και ήδη έχουμε τα πρώτα δείγματα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε. Οι ευρωπαίοι εταίροι, αφού έκαμψαν τις αντιρρήσεις της Αυστρίας στη Φέιρα της Πορτογαλίας, κατάφεραν κατ' αρχάς κάθε χώρα-μέλος να είναι υποχρεωμένη να ενημερώνει τις φορολογικές αρχές των άλλων χωρών για τις αποδόσεις τοποθετήσεων που επιτυγχάνουν υπήκοοί τους στο έδαφός της. Έτσι η Ε.Ε. θα ελέγξει σιγά - σιγά τα ειδικά φορολογικά καθεστώτα στις χώρες- μέλη και επιπλέον θα διαμορφώσει μια βάση κοινής φορολογίας. Σε δεύτερη φάση η Ε.Ε. θα διαπραγματευθεί με τρίτες χώρες που προσφέρουν φορολογικές διευκολύνσεις προκειμένου να περιορίσει τη διαφορά φορολογίας.

Το ΣΔΟΕ - ΥΠΕΕ ας μελετήσει καλά τους νόμους και κυρίως ας τους εφαρμόσει. Πολλά έχει να αποκομίσει, αν ξεκινήσει από την εξής αρχή. Στην περίπτωση εισαγωγής συναλλάγματος, η υπεράκτια εταιρεία θα πρέπει να δηλώνει από πού εισήγαγε το συνάλλαγμα για το τίμημα και τους φόρους μεταβιβάσεως κλπ. του ακινήτου, και πού βρήκε τα λεφτά, (από δάνειο στην Ελλάδα, από το εξωτερικό).

Να δηλώνει αν το ενοίκιο που εισπράττει είναι το κανονικό, όπως το ορίζει ο ελληνικός φορολογικός νόμος και να υποβάλλεις δήλωση ΦΜΑΠ – ΕΤΑΚ. Η όλη διαδικασία θα είναι μέσα στο πλαίσιο της νομιμότητας και των νόμων. Έτσι κάνει το τρομερό IRS της Αμερικής. Σχολαστικά μελετά και μεθοδικά εφαρμόζει και κανένας δεν μπορεί να διαμαρτυρηθεί, αφού όλα κινούνται αυστηρά στο πλαίσιο της νομιμότητας.

4.5 ΕΞΩΧΩΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το φαινόμενο δραστηριοποίησης των υπεράκτιων εταιρειών στην Ελλάδα, με κατά κύριο λόγο έλληνες ιδιοκτήτες, αναπτύχθηκε την τελευταία δεκαετία. Υλική βάση του φαινομένου είναι η ευνοϊκή οικονομική συγκυρία και ο πλουτισμός ευρέων κοινωνικών στρωμάτων.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ φορολογικός παράδεισος θεωρείται το κράτος που επιβάλλει χαμηλό ονομαστικό ή κανένα φόρο εισοδήματος, φορολογεί ευνοϊκά ορισμένες κατηγορίες εισοδήματος (μηδενικός ή πολύ χαμηλός συντελεστής), προσφέρει σε κατοίκους τρίτης χώρας τη δυνατότητα να αποφύγουν την επιβολή φόρου στη χώρα φορολογικής κατοικίας τους, δεν διευκολύνει την παροχή και ανταλλαγή πληροφοριών και δεν θέτει ως προϋπόθεση την άσκηση ουσιαστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας των εταιρειών που βρίσκονται εγκατεστημένες στο έδαφός του.

Με την φορολογική μεταρρύθμιση που έγινε στην Ελλάδα με το ν. 3091/2002 σε θέματα εξωχώριων εταιρειών επήλθαν καθοριστικές τροποποιήσεις και άλλαξε η εδραιωμένη κατάσταση όπου οι Έλληνες επιχειρηματίες, οι οποίοι είχαν σημαντική περιουσία και ήθελαν να αποφύγουν την φορολογική πολιτική της χώρας τους, δημιούργησαν εξωχώριες εταιρείες.

Σύμφωνα με τη διατύπωση του ν. 3091/2002 (άρθρο 5 παρ. 7), στη Ελλάδα ως εξωχώρια εννοείται η εταιρεία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής μεταχείρισης.

Τα βασικά σημεία στα οποία ο ν. 3091/2002 έχει επιφέρει καθοριστικές τροποποιήσεις είναι:

α) Οι αποσβέσεις των παγίων περιουσιακών στοιχείων τα οποία αγοράζονται από εξωχώρια εταιρεία δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων.

β) Οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις για αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών από εξωχώρια εταιρεία, καθώς και τα δικαιώματα ή οι αποζημιώσεις που καταβάλλει η επιχείρηση σε εξωχώρια εταιρεία για την χρησιμοποίηση στην Ελλάδα τεχνικής βοήθειας, ευρεσιτεχνιών, σημάτων, σχεδίων, μυστικών βιομηχανικών μεθόδων και τύπων, πνευματικής ιδιοκτησίας, και άλλων συναφών δικαιωμάτων, δεν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα τους.

γ) Εταιρείες (από το νόμο προκύπτουν οι εξωχώριες) οι οποίες έχουν εμπράγματα δικαιώματα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας σε ακίνητα που βρίσκονται στην Ελλάδα, καταβάλλουν ειδικό ετήσιο φόρο 3% επί της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων.

δ) Δεν δίνονται ενισχύσεις σε περιπτώσεις αγοράς ή χρηματικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού από εξωχώρια εταιρεία (άρθρο 6 παρ. 5 ν. 2601/1998).

Μετά την ισχύ του νόμου (1.1.2003) μειώθηκαν σημαντικά οι υπερτιμολογήσεις που γινόντουσαν με τις τριγωνικές συναλλαγές κατά τις οποίες η εξωχώρια εταιρεία λειτουργούσε ως διαμεσολαβητής μεταξύ δύο εταιρειών (αγοραστής ελληνική εταιρεία, πωλητής εταιρεία της ΕΕ ή τρίτης χώρας), δίνοντας την δυνατότητα να υπερτιμολογούνται τα αγαθά που αγοράζονται από χώρες της Ε.Ε. ή εισάγονται από τρίτες χώρες. Επίσης σταμάτησαν να δημιουργούνται εικονικές δαπάνες με την μορφή υπηρεσιών ή δικαιωμάτων που ελάμβαναν οι ελληνικές επιχειρήσεις από εξωχώριες εταιρείες.

Επίσης το κόστος διατήρησης ακινήτου σε εξωχώρια εταιρεία είναι πλέον πολύ υψηλό με την καταβολή 3% επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου κάθε χρόνο. Με τις μεταβατικές διατάξεις του ν. 3091/2002 οι περισσότεροι κάτοχοι ακινήτων σε εξωχώριες εταιρείες προτίμησαν να κάνουν εικονικές μεταβάσεις των ακινήτων από εξωχώριες εταιρείες προς τους πραγματικούς κυρίους των ακινήτων ή σε ελληνικά νομικά πρόσωπα.

Οι εξωχώριες εταιρείες (offshore) στην Ελλάδα έχουν τις εξής δραστηριότητες:

- Αγορά ή ανέγερση ακινήτων.
- Χρηματοστηριακές συναλλαγές.

- Ναυτιλία.
- Εμπορικές συναλλαγές.
- Εισαγωγικές ή εξαγωγικές δραστηριότητες.
- Επανατιμολόγηση και τριγωνικό εμπόριο σε εισαγωγές, εξαγωγές.
- Εμπορικοί αντιπρόσωποι.
- Ίδρυση Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. στην Ελλάδα.
- Αμοιβές υψηλόβαθμων στελεχών.
- Υπερτιμολογήσεις – υποτιμολογήσεις.
- Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Σκάφη αναψυχής, αεροπλάνα.
- Χρηματοοικονομικές συναλλαγές.
- Υπηρεσίες πάσης φύσεως.
- Ξενοδοχειακές εταιρείες.

4.5.1 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Εξωχώριων Εταιρειών επί απόκτησης ακινήτου

Πολλές υπεράκτιες είχαν δραστηριοποιηθεί στην Ελλάδα με μοναδικό περιουσιακό στοιχείο ένα ακίνητο συνήθως μεγάλης αξίας. Υπολογίζεται ότι υπήρχαν στην Ελλάδα πάνω από 3.000 τέτοιες εταιρείες πριν την ψήφιση του ν. 3091/2002.

4.5.1.1 Πλεονεκτήματα

- Οι μετοχές των εξωχώριων εταιρειών είναι στο κάτοχο. Επομένως μεταβιβάζονται ελεύθερα με την παράδοση αυτών μόνο.
- Είναι νομικά πάρα πολύ δύσκολο, εάν όχι αδύνατο, να αποδειχθεί ο πραγματικός ιδιοκτήτης του ακινήτου, τη στιγμή που το όνομα του "εν τοις πράγμασι" κυρίου, δεν φαίνεται πουθενά.
- Δεν υπάρχει τεκμήριο απόκτησης (πόθεν έσχες) του ακινήτου ούτε φορολογείται το κεφάλαιο για την αγορά του ακινήτου.

- Η αποφυγή δεσμεύσεων ατομικής περιουσίας, με τη διασφάλιση από μελλοντικές διεκδικήσεις δανειστών.
- Η αποφυγή φορολογικών επιβαρύνσεων.
- Η αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων σε περίπτωση διαζυγίου.
- Σε περίπτωση κληρονομικής διαδοχής, δωρεάς, γονικής παροχής ή μεταβίβασης του ακινήτου ο νέος ιδιοκτήτης του ακινήτου θα λάβει το σύνολο των μετοχών και δεν θα καταβληθεί ουδέποτε φόρος μεταβίβασης, κληρονομιάς, νομικής παροχής ή δωρεάς.
- Σε περίπτωση μεταβίβασης του ακινήτου δεν θα καταβληθεί φόρος υπεραξίας.

4.5.1.2 Μειονεκτήματα

- Η καταβολή φόρου 3% επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου κάθε χρόνο. Πρακτικά σε 30 χρόνια χάνεις με την μορφή φόρου πολύ μεγάλη αξία του ακινήτου.
- Στις περιπτώσεις αγοράς ακινήτου από εξωχώρια εταιρεία ο αγοραστής είναι πολύ επιφυλακτικός στην αγορά των μετοχών, γιατί είναι αδύνατον να γνωρίζει τυχόν άλλες υποχρεώσεις της εξωχώριας εταιρείας.
- Η εξωχώρια εταιρεία πληρώνει φόρο για τα εικονικά ενοίκια που εισπράττει από αυτόν που κατοικεί στο ακίνητο (συνήθως τον πραγματικό ιδιοκτήτη).
- Η εξωχώρια εταιρεία πληρώνει φόρο κατοχής του ακινήτου.

4.5.2 Φορολογική αντιμετώπιση Εξωχώριων Εταιρειών στην Ελλάδα

Για πρώτη φορά η Ελληνική Πολιτεία ασχολήθηκε με την αντιμετώπιση των εξωχώριων δραστηριοτήτων με την ψήφιση και δημοσίευση του νόμου 30191/2002. Με το νόμο αυτό δεν αντιμετωπίζονται όλα τα ζητήματα που δημιουργούνται από την παρέμβαση των εξωχώριων εταιρειών, δίνεται όμως η κατεύθυνση της βούλησης για περιορισμό αυτού του φαινομένου όπως περιγράψαμε πιο πάνω.

Οι διατάξεις των νόμων 3091/2002 και 3052/2002 για την φορολογική αντιμετώπιση των offshore εταιρειών περιλαμβάνουν τα εξής:

- Φορολογία ακινήτων που ανήκουν σε εξωχώριες εταιρείες.
- Τήρηση Βιβλίων και Στοιχείων από εξωχώριες εταιρείες που κατέχουν ακίνητα.
- Μη αναγνώριση δαπανών από και προς εξωχώριες εταιρείες.
- Μη αναγνώριση αποσβέσεων παγίων όταν αγοράζονται από εξωχώριες εταιρείες.
- Μη χορήγηση ενισχύσεων στις αγορές από εξωχώριες εταιρείες.

4.6 OFFSHORE ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Η ελευθερία και η ιλιγγιώδης ταχύτητα διακίνησης των κεφαλαίων που χαρακτηρίζει την οικονομία τα τελευταία χρόνια, με την αυξανόμενη χρήση νέων εταιρικών τύπων, έδωσε τη δυνατότητα σε εγκληματικές ομάδες να “καρπώνουν” ανενόχλητες τα κέρδη από την παράνομη δράση τους. Οργανωμένοι εγκληματίες φόρεσαν το μανδύα του επιτυχημένου επιχειρηματία ξεπλένοντας τους καρπούς της παράνομης δράσης τους μέσα από υπεράκτιες εταιρείες. Βέβαια είναι ανεπίτρεπτος αφορισμός να ισχυριστεί κανείς ότι κάθε υπεράκτια εταιρεία έχει και παράνομη δράση. Από την στιγμή που το νομικό αυτό μόρφωμα υπάρχει και είναι αποδεχτό από το σύνολο της έννομης τάξης θα ήταν ουτοπικό να αποσκοπήσει κανείς στην ολοκληρωτική του κατάργηση. Όμως αφού διατηρείται είναι απαραίτητο να θωρακιστεί η παγκόσμια έννομη τάξη νομοθετικά ώστε να αποφευχθεί η εκμετάλλευση του εταιρικού αυτού τύπου από τους εγκληματίες.

Για να διατηρηθεί το καθεστώς των υπεράκτιων εταιρειών εφόσον θεωρείται σύννομη λειτουργία τους και να απαλλαγεί από το άγος της υποψίας της νομιμοποίησης παράνομου χρήματος, είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης οι δυο άξονες της αντεγκληματικής πολιτικής ήτοι:

Σε επίπεδο πρόληψης θα πρέπει να εισαχθεί η υποχρέωση γνωστοποίησης στις εγχώριες αρχές (λ.χ. εφορίες, χρηματιστήριο) του πραγματικού ιδιοκτήτη της υπεράκτιας εταιρείας εφόσον αυτή αναπτύσσει δράση σε κράτος μέλος της

Ευρωπαϊκή Ένωσης, χωρίς αυτό να επιφέρει φορολογικές επιβαρύνσεις στον ιδιοκτήτη της δεδομένου ότι όπως προελέχθη, άλλο είναι η χρήση νομοθετικών επιλογών με σκοπό την φοροαποφυγή και άλλο τέλεση της φοροδιαφυγής όπως αυτή ρητά απαγορεύεται.

Σε επίπεδο καταστολής η επιβολή τύπου «εμπάρκο¹⁰» των οικονομικών συναλλαγών στους μη συμμορφούμενους με τις διεθνείς επιταγές φορολογικούς παραδείσους, είναι ένα βήμα πίεσης και τιμωρίας αυτών που υποθάλπουν το έγκλημα, προκειμένου να βελτιώσουν την νομοθεσία τους στην υποχρέωση διοικητικής αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας.

Η Ελλάδα επέλεξε μια αυστηρή πολιτική ποινικών διώξεων αντίθετα από πολλά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν υιοθέτησαν την λύση της εξαντλητικής ποινικοποίησης, καταρτίζοντας συγκεκριμένο κατάλογο των παραβάσεων αυτών, υιοθέτησαν όμως την νομοθετική επιλογή της ποινικοποίησης της νομιμοποίησης παράνομου χρήματος προερχόμενου από την φοροδιαφυγή.

Όπως περίτρανα αποδείχθηκε από τα προαναφερθέντα ο λόγος λειτουργίας των offshore εταιρειών είναι η φοροαποφυγή, ως εκ τούτου μέσα στον πακτωλό των μεθόδων νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες πράξεις προεξάρχουσα θέση έχουν οι εταιρείες που χρησιμοποιούνται μία από τις τρεις φάσεις της νομιμοποίησης του παράνομου χρήματος που περιγράφει η αναφορά της Επιτροπής οικονομικής Δράσης.

Σε ότι αφορά στην πρώτη φάση αυτή της τοποθέτησης του παράνομου χρήματος ο ρόλος των offshore εταιρειών είναι περιορισμένος. Μία αρκετά έξυπνη τακτική είναι αυτή όπου κάποιος είναι ιδιοκτήτης απευθείας ή μέσω αντιπροσώπου μιας εταιρείας «βιτρίνας» με απόλυτο νόμιμο αντικείμενο και καταθέτει στον λογαριασμό της τα νόμιμα κέρδη μαζί με τα παράνομο χρήμα.

Στην δεύτερη φάση της συσσώρευσης του χρήματος όπου σημασία έχει η μεγάλη κινητικότητα του για να χαθεί ο σύνδεσμος του με την πηγή και τις ρίζες του μπορεί να συμβεί το εξής: εκεί που τα κεφάλαια έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς που μεμονωμένα δεν κινούν ανησυχία λόγω χαμηλού ποσού αλλά συνολικά εκπίπτουν στο γράμμα του νόμου βρίσκει τη θέση της η υπεράκτια εταιρεία, οι μετοχές της οποίας αγοράζονται με τα χρήματα αυτά και η οποία δραστηριοποιείται σε επενδύσεις στο έδαφος που θέλει να εισάγει το

---

¹⁰ Το εμπάρκο είναι διεθνής όρος που χρησιμοποιείται για τον οικονομικό (και όχι μόνο) αποκλεισμό μιας χώρας από άλλη ή άλλες για λόγους εθνικού συμφέροντος ή εθνικής ασφαλείας.

ανακυκλωμένο χρήμα. Στη συνέχεια πωλεί σε άλλο αγοραστή, αγοράζει εκ νέου και έτσι τα ίχνη προέλευσης του χρήματος χάνονται.

Αφότου τα χρήματα προσγειωθούν σε ένα φορολογικό παράδεισο τοποθετούνται στο λογαριασμό κάποιας εταιρείας βιτρίνας ή εταιρείας φαντάσματος, η οποία επιτελεί τον αποκλειστικό σκοπό της απορρόφησης των κεφαλαίων και του αποσυσχετισμού κεφαλαίων και προέλευσής τους και έτσι περνούν στο τρίτο στάδιο της ενσωμάτωσης στο νόμιμο χρήμα.

Η ίδρυση της υπεράκτιας εταιρείας εξαντλείται στην οροθέτηση εικονικών ρόλων και στην εγκαθίδρυση ενός τοπικού εντεταλμένου που λειτουργεί ως Διευθυντής και εκπρόσωπος. Οι δράστες που προσπαθούν να νομιμοποιήσουν χρήματα από έκνομες δραστηριότητες έχουν συνήθως περισσότερες από μία τέτοιας εταιρείες και μεταφέρουν το σκοτεινό χρήμα από την μία στην άλλη.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί μια υπόθεση που ανέκυψε στην Ισπανία όπου μία εγκληματική οργάνωση είχε κτίσει μία μικρή αυτοκρατορία που αποτελείτο από πεντακόσιες υπεράκτιες εταιρείες ο μόνος στόχος των οποίων ήταν να παρουσιάσουν μεγάλο αριθμό διοικητικών υπογραφών και έτσι να δικαιολογήσουν μία εμπορική δραστηριότητα. Μία από αυτές τις εταιρείες ανέφερε στον πλασματικό ισολογισμό της ότι είχε πραγματοποιήσει 10.000 μεταφορές σε μία χρονιά κατόπιν εντολής των άλλων εταιρειών της ομάδας. Οι φανταστικές μεταφορές συντέλεσαν στη νομιμοποίηση των κεφαλαίων που προήρχοντο από εγκληματικές ενέργειες.

Οι χώρες παράδεισοι για τη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος προσφέρουν μία ποικιλία υπηρεσιών που δεν είναι φυσιολογικά διαθέσιμες σε άλλες χώρες. Αυτές οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν μυστικούς τραπεζικούς λογαριασμούς, σύσταση εικονικών εταιρειών και ξένων τράστ¹¹. Οι χώρες που είναι ελκυστικές για τη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος έχουν τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

---

¹¹ Με το όνομα Τραστ φέρεται ιδιαίτερος τύπος οικονομικής ένωσης επιχειρήσεων. Τα τραστ προέρχονται από συγχώνευση υφισταμένων ήδη επιχειρήσεων που τελούν είτε υπό οριζόντια, είτε υπό κάθετη διάταξη μεταξύ τους, είτε ακόμη και με συμπληρωματική. Κύριο χαρακτηριστικό του τραστ είναι ότι οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις χάνουν την αυτοτέλειά τους, (νομική ύπαρξή τους), καθώς και την αυτόνομη διοίκησή τους. Έτσι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αυτών μεταφέρονται στη προκύπτουσα νέα επιχείρηση λεγόμενη τραστ.

- Εύθραυστες χρηματοοικονομικές υποδομές με ιδιωτικά τραπεζικά συστήματα που βρίσκονται στις πρώτες φάσεις ανάπτυξης ή δυνάμενα να αγοραστούν με τέτοιο τρόπο χαμηλό κόστος ώστε να καθιστά απλώς διαθέσιμα με την απόκτηση ενός ελέγχοντος ποσοστού.
- Έλλειψη ουσιαστικής και ειδικής νομοθεσίας, αναφορικά με τη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος.
- Προσωπικό στις ελεγκτικές και τις τραπεζικές υπηρεσίες υποεκπαιδευμένο και υποεξοπλισμένο για τον εντοπισμό και την επιτυχή δίωξη των αδικημάτων που έχουν σχέση με νομιμοποίηση παράνομου χρήματος.

Για να υπάρξει πρόληψη και καταστολή μέσω παγκόσμιας κοινότητας και όχι μόνο ενός εκάστου κράτους με εσωτερικούς νόμους, όπως ο πρόσφατος Νόμος 3691/2008 για την αρτιότητα του οποίου δεν έχουν επισήμως διατυπωθεί αμφισβητήσεις, και εδώ, τίθεται το ερώτημα: Θα υπάρξει στο μέλλον παγκόσμια νομική θωράκιση, όσον αφορά την νομιμοποίηση έκνομου χρήματος, όταν περίπου το 50% του τζίρου της Διεθνούς Οικονομίας διακινείται μέσω offshore – εξωχώριων εταιρειών; Ας ευελπιστούμε.

4.6.1 Ιδανικός προορισμός για ξέπλυμα παράνομου χρήματος η Ευρώπη

Η ΕΞΑΡΣΗ στη διακίνηση κοκαΐνης στην Ευρώπη και το ισχυρό νόμισμα της ηπείρου συνιστούν έναν εκρηκτικό συνδυασμό που τον επωφελούνται όσοι επιδίδονται στη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος. Με το να πλησιάζει το 1,50 ή 1,30 δολάρια και τη ζήτηση για κοκαΐνη να ενισχύεται σε χώρες όπως η Ισπανία και η Ιταλία, η Ευρώπη έχει καταστεί τα τελευταία χρόνια ο ιδανικός προορισμός για τους Λατινοαμερικάνους εμπόρους ναρκωτικών.

Προκειμένου να αποκρύψουν τις πηγές των κεφαλαίων τους και να διαφύγουν των ελέγχων, οι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος χρησιμοποιούν ένα σύνθετο σύστημα για τη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος. Το πρώτο βήμα είναι να μετατρέψουν τις εισπράξεις από τις χιλιάδες μικροπωλήσεις προς χρήστες σε χαρτονομίσματα των 500 ευρώ, τα οποία μπορούν να μεταφερθούν πιο εύκολα.

Η διατήρηση μεγάλου αριθμού των “ύποπτων” αυτών χαρτονομισμάτων ωστόσο δεν είναι εύκολη υπόθεση. Γι’ αυτό και οι έμποροι ναρκωτικών στρέφονται στους “ειδικούς” του οργανωμένου εγκλήματος, οι οποίοι συνήθως χρησιμοποιούν ως βιτρίνα τραπεζικές δραστηριότητες και επενδύσεις στο real estate.

Στα τέλη Μαρτίου του 2008, οι αμερικανικές αρχές συνέλαβαν στο αεροδρόμιο του Λος Άντζελες έναν άνδρα που είχε μόλις καταφθάσει από τη Χιλή. Κρατούσε μια δερμάτινη τσάντα με περίπου 1,9 δις. Δολάρια σε δεσμίδες χαρτονομισμάτων των 500 και των 200 ευρώ.

Οι αμερικανικές αρχές πιστεύουν ότι ήταν ο τελευταίος κρίκος σε μία αλυσίδα, που ξεκινούσε από την Ευρώπη. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία το 90% των ατόμων, που συνελήφθησαν σε αμερικανικό έδαφος με παράνομο χρήμα σε ευρώ δεν προέρχονταν από την Ευρώπη αλλά από τη Λατινική Αμερική.

Σύμφωνα με στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας του ΟΗΕ¹², η χρήση ναρκωτικών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια στη Δυτική Ευρώπη. Στην Ιταλία το 2,1% του πληθυσμού ήταν χρήστες ναρκωτικών το 2005 έναντι ποσοστού 1,1% το 2001.

Στη Γαλλία κατά την πενταετία 2000 – 2005 το ποσοστό τριπλασιάστηκε από 0,2% σε 0,6%. Βάσει της Βρετανικής Εθνικής Υπηρεσίας, οι χρήστες κοκαΐνης διπλασιάστηκαν στο 2,4% του ενήλικου πληθυσμού από το 1998 έως το 2006. Το ποσοστό χρηστών κοκαΐνης στην Ισπανία είναι 3% έναντι 2,3% στις ΗΠΑ.

4.6.2 Συναγερμός για το ξέπλυμα παράνομου χρήματος

Από το ποσό των 15 χιλιάδων ευρώ και πάνω χτυπά ο συναγερμός στις διωκτικές Αρχές, όσον αφορά συναλλαγές ύποπτες για ξέπλυμα παράνομου χρήματος, σύμφωνα με το Ν. 3691/2008. Το όριο για το συναγερμό είναι σχετικά χαμηλό, λένε αρμόδιοι παράγοντες, αλλά και τα ποσά που διακινούνται στις συναλλαγές παράνομου χρήματος στα οποία στοχεύουν οι νέες Αρχές, αφορούν εξαψήφια έως και δεκαψήφια νούμερα.

---

¹² Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Αρκεί και μόνο να σημειωθεί ότι, από το παραπάνω στοίχημα και τα ναρκωτικά, τα ποσά παράνομου χρήματος μετριούνται σε δισ. ευρώ. Όπως επίσης και τα ποσά που διακινούνται ως «μίξεις» μεταξύ επιχειρήσεων και υπηρεσιακών ή πολιτικών παραγόντων, όπως αποδεικνύεται στην υπόθεση της Siemens.

Οι ποινές στις περιπτώσεις διαπίστωσης συναλλαγών με σκοπό τη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος είναι χρηματικά πρόστιμα από 30 χιλιάδες ευρώ μέχρι 1,5 – 3 εκατομμύρια ευρώ, κατασχέσεις, δήμευση περιουσίας και φυλακή.

Το ενδιαφέρον με το νέο νόμο είναι ότι όλοι, είτε είναι φυσικά πρόσωπα, είτε επιχειρήσεις, είτε είναι άμεσοι συμμετοχοί των συναλλαγών, είτε έχουν διευκολύνει παράνομη συναλλαγή, είτε έχουν αποκρύψει πληροφορίες σε σχέση με αυτή, θα υφίστανται τις κυρώσεις. Δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, έμποροι, δημοπράτες, μεσίτες ακινήτων, διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων, τράπεζες και τραπεζικοί υπάλληλοι, εταιρείες επενδύσεων, φοροτεχνικοί ή φοροελεγκτές, καζίνο, πολιτικοί και υπάλληλοι του Δημοσίου, μπαίνουν στο στόχαστρο και θεωρούνται ένοχοι, αν γνωρίζουν και δεν καταγγείλουν συναλλαγές στις οποίες έχει εμπλακεί παράνομο χρήμα. Οι εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών για την ελληνική οικονομία, αναφέρουν ποσοστά «μαύρης οικονομίας», που κινούνται μεταξύ 25% και 35% του ΑΕΠ¹³, δηλαδή κάπου 50 – 55 δισ. ευρώ. Από αυτά τη νομιμοποίηση παράνομου χρήματος εκτιμάται ότι ξεπερνά 5 – 6 δισ. ευρώ ετησίως. Οι υπολογισμοί αυτοί πάντως μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει δυνατό να αποδειχθούν. Οι κάτοχοι των καζίνων, για παράδειγμα, μιλούν για ποσά της τάξης των 3 - 4,5 δισ. ευρώ που διακινούνται μέσα από το παράνομο στοίχημα.

Όπως αναφέρεται στο νόμο Ν. 3691/2008, η ανεξάρτητη Αρχή με την επωνυμία «Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» (η γνωστή Επιτροπή Ζορμπά) μετονομάζεται σε «Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» και εποπτεύεται από τον υπουργό Οικονομίας. Συγκροτείται δε από τον πρόεδρο και έξι μέλη, των οποίων η θητεία είναι τριετής και μπορεί να ανανεώνεται. Πρόεδρος της επιτροπής ορίζεται με τον αναπληρωτή του, εισαγγελικός λειτουργός, εν ενεργεία, με απόφαση του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου και είναι πλήρους απασχόλησης. Τα μέλη της επιτροπής διορίζονται όπως ορίζει το άρθρο 7 του νόμου 3691/2008.

---

¹³ Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

4.6.3 Οι Αρμοδιότητες της Αρχής

Η Αρχή αυτή έχει την αρμοδιότητα να διερευνά και να αξιολογεί τις πληροφορίες που διαβιβάζονται σε αυτήν από «υπόχρεα πρόσωπα» και άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (εγχώριους ή αλλοδαπούς) και αφορούν «ύποπτες ή ασύνηθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες, ή επιχειρηματικές, επαγγελματικές ή συναλλακτικές σχέσεις που ενδεχομένως σχετίζονται με μονιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και ζητεί κάθε επιπρόσθετη πληροφορία για την εκπλήρωση των καθηκόντων της. Μπορεί να διενεργεί ειδικούς επιτόπιους ελέγχους με έρευνα κατ' οίκον ή σε επαγγελματικούς χώρους, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία ή σε οργανισμούς και επιχειρήσεις του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα.

Έχει επίσης δικαίωμα να προβεί σε άμεση δέσμευση περιουσιακών στοιχείων. Η ολομέλεια της Αρχής εκτιμά αν το τελικό πόρισμα θα αποσταλεί στον εισαγγελέα ή αν τεθεί στο αρχείο ή αν θα συνεχισθεί η έρευνα υπό την εποπτεία του ίδιου ή άλλου μέλους της Αρχής.

Έναντι της Αρχής δεν ισχύει, κατά τη διάρκεια των ερευνών και ελέγχων της, οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο. Οι επιμέρους Αρχές που συμμετέχουν στη συνολική λειτουργία έρευνας και δίωξης υπό την Αρχή αυτή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, οι οποίες συγκροτούν αντίστοιχες ειδικές υπηρεσιακές μονάδες για να εξυπηρετήσουν το έργο της κεντρικής Αρχής.

Στο σημείο αυτό αναλαμβάνει το υπουργείο Οικονομίας, το οποίο ορίζεται από το νόμο ως Κεντρική Συντονιστική Αρχή για την εφαρμογή των διατάξεων του, αφού με αποφάσεις του υπουργείου Οικονομίας ορίζονται διαδικασίες και μέτρα για την εφαρμογή του και «για την ανταλλαγή πληροφοριών, εμπιστευτικής και μη φύσεως, μεταξύ του ανωτέρω υπουργείου, της Αρχής, των αρμόδιων Αρχών και άλλων δημόσιων Αρχών για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ανωτέρω».

Επίσης με βάση το νέο νόμο:

- Θα απαγορεύεται στις τράπεζες να τηρούν μυστικούς, ανώνυμους ή μόνον αριθμημένους λογαριασμούς ή ανώνυμα βιβλιάρια καταθέσεων ή λογαριασμούς με εικονικά ονόματα ή λογαριασμούς που δεν έχουν το πλήρες όνομα του δικαιούχου τους.
- Τα καζίνο οφείλουν να εξακριβώνουν την ταυτότητα των πελατών τους κατά την είσοδό τους στις εγκαταστάσεις τους και να λαμβάνουν τα μέτρα για εντοπισμό υπόπτων περιπτώσεων.
- Διαχειριστές των αγορών μετοχών, ομολόγων, άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων, παραγώγων και συναλλάγματος υποχρεούνται να ελέγχουν και να αναφέρουν στην Αρχή, χωρίς καθυστέρηση, τις περιπτώσεις για τις οποίες έχουν αποχρώσεις ενδείξεις για απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων.
- Στις περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνεται και η ΗΔΑΤ¹⁴, τα Συστήματα Διαπραγμάτευσης χρηματοπιστωτικών μέσων και οι αγορές που λειτουργούν εντός τραπεζών ή εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

4.6.4 Ποινικές και Διοικητικές Κυρώσεις, Κατάσχεση και Δήμευση περιουσιακών στοιχείων

- Οι ποινές που προβλέπει ο νέος νόμος αφορούν όλα τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που εμπλέκονται στις αξιόποινες πράξεις, είτε άμεσα, είτε επειδή δεν τις κατάγγειλαν στις αρμόδιες Αρχές:
- Κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή από 20.000 ευρώ έως 1.000.000 ευρώ για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.
- Χρηματική ποινή από 30.000 ευρώ έως 1.500.000 ευρώ, αν ο υπαίτιος είναι μέλος Δ.Σ. ή υπάλληλος εταιρείας ή φυσικό πρόσωπο, επιπρόσθετα των ποινών φυλάκισης.
- Κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή από 50.000 ευρώ έως 3.000.000 ευρώ αν ο υπότροπος ή χρησιμοποίησε ιδιαίτερα τεχνάσματα ή αν

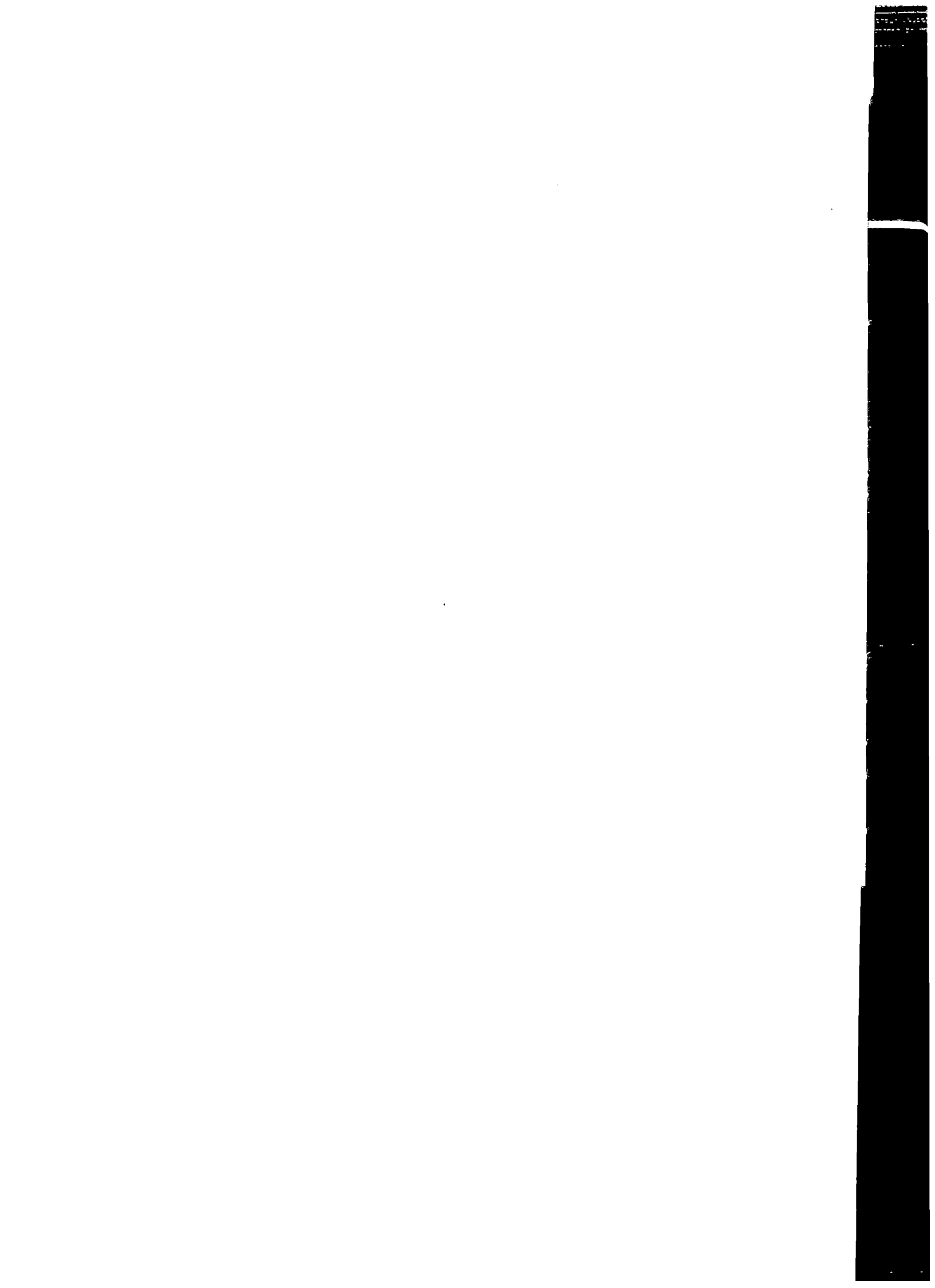
¹⁴ Ηλεκτρονική Δευτερογενής Αγορά Τίτλων

έδρασε για λογαριασμό, προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης;

- Φυλάκιση μέχρι δύο ετών για υπάλληλο νομικού προσώπου ή για υπόχρεο φυσικό πρόσωπο που παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει ύποπτες ή ασύνηθεις συναλλαγές.
- Δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν τα περιουσιακά στοιχεία ανήκουν σε άλλον, εφόσον αυτός ο άλλος τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος.

Επίσης, αν πρόκειται για νομικό πρόσωπο η εισηγμένη εταιρεία, επιβάλλονται:

- Διοικητικό πρόστιμο από 30.000 ευρώ μέχρι 3.000.000 ευρώ, το οποίο προσαυξάνεται από τυχόν προκύψαν παράνομο όφελος.
- Οριστική ή προσωρινή για χρονικό διάστημα έως δύο έτη ανάκληση της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα παραπάνω έπρεπε να γίνει κινητοποίηση του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος, έτσι έδωσε πρωτόγνωρες δυνατότητες στην ανάπτυξη και εφαρμογή επιχειρηματικών στρατηγικών. Στο βωμό της οικονομικής ανάπτυξης πολλά κράτη προσάρμοσαν το νομικό τους σύστημα ώστε να είναι δυνατή η δημιουργία μιας σύγχρονης εκδοχής επιχείρησης, η offshore εταιρεία. Δηλαδή μία εταιρεία που έχει έδρα στα κράτη αυτά, χωρίς όμως κατά κανόνα οι μέτοχοί της ή το αντικείμενό της να σχετίζονται με οποιοδήποτε τρόπο με το κράτος αυτό.

Η χρήση offshore εταιρειών στα διάφορα εταιρικά σχήματα, έχει αποκτήσει μεγάλη έκταση. Είναι γεγονός ότι η χρήση offshore, δεν απαντάται μόνο σε μεγάλους πολυεθνικούς ομίλους όπως αρχικά αλλά έχει γίνει δημοφιλής και στα εισοδήματα κάθε μορφής, ανεξαρτήτως ύψους αυτών. Η έκταση του φαινομένου, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή, που αυτό συνεπάγεται, είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, τα ανεπτυγμένα κυρίως κράτη.

Τελευταία, γίνεται προσπάθεια, περιορισμού του φαινομένου, που εκφράζεται μέσω νέων αυστηρότερων νόμων. Οι νόμοι αυτοί προβλέπουν: αυστηρότερες ποινές, νέα όργανα ελέγχου με δυνατότητα διεθνούς δράσης και εξίσωση της τέλεσης της πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με την παροχή διευκολύνσεων για την τέλεσή της. Η παροχή διευκολύνσεων είναι το μέσο για να αποδοθούν ευθύνες, σε μεγάλες ομάδες επαγγελματιών και δημόσιων λειτουργών, που σχετίζονται με τα θέματα αυτά. (τραπεζικοί, λογιστές, δικηγόροι, δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Ωστόσο, τα αποτελέσματα της νέας νομοθεσίας, είναι πολύ νωρίς για να διαφανούν, δεδομένου ότι έχει θεσπιστεί τα τελευταία έτη. Ας ελπίσουμε στην αποτελεσματικότητά της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Χρήστου Γ. Φλώρου, Σύγχρονη Διοικητική των Επιχειρήσεων, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1993
2. Κώστας Τζωρτζάκης Αλέξια Τζωρτζάκη, Οργάνωση και Διοίκηση (Management) Νέες Ιδέες & Τεχνικές στον 21^ο Αιώνα, Εκδόσεις Rosili
3. Θεόδωρος Α. Γεωργακόπουλος, Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2005
4. Δ. Μπουραντάς - Α. Βάθης - Χ. Παπακωνστατίνου - Π.Ρεκλείτης, Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1999
5. Ν. Τάτσος, Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα, Εκδόσεις Σμπίλιας, Εκδοτικός Οίκος «ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ», Κ. & Π. Σμπίλιας Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα 1991
6. Επιστημονική Επιμέλεια PRSOVASIS Α.Ε.Β.Ε., «Φορολογία 2010» Κωδικοποίηση έως και τους Ν. 3842/2010 (ΦΕΚ 58/Α'/23.4.2010) & Ν. 3845/2010 (ΦΕΚ 65/Α'/6.5.2010), Εκδόσεις PROSVASIS Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα 2010
7. Αργυρός Ηλίας, “Κ.Β.Σ.-Φ.Τ.Μ.” “Φορολογικό Ποινολόγιο” “ΥΠ.Ε.Ε.” “Ξέπλυμα Χρήματος”, Εκδόσεις PROSVASIS Α.Ε.Β.Ε., Νοέμβριος 2008
8. Σαμέλης Βασίλειος, Offshore Companies – Εξωχώριες Εταιρίες (Δραστηριοποίηση αυτών στην Ελλάδα), Εκδόσεις Κορυφή Α.Ε., Αθήνα 2009
9. Δούβης Παναγιώτης, Offshore Δραστηριότητες, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2008